

UCHWAŁA NR 813.LIX.2022
RADY MIASTA CZĘSTOCHOWY

z dnia 28 kwietnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Działań na Rzecz Seniorów w Mieście Częstochowie do roku 2030”

Na podstawie art. 5c ust. 1 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2022 poz. 559 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2021 poz. 2268 z późn. zm.)

Rada Miasta Częstochowy uchwała:

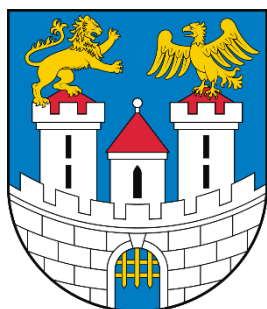
- § 1.** Przyjmuje się „Program Działań na Recz Seniorów w Mieście Częstochowie do roku 2030”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2.** Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Częstochowy.
- § 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Częstochowy

Zbigniew Niesmaczny

**PROGRAM
DZIAŁAŃ NA RZECZ SENIORÓW
W MIEŚCIE CZĘSTOCHOWIE
DO ROKU 2030**

CZĘSTOCHOWA

SPIS TREŚCI

	str.
WPROWADZENIE	3
I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	4
II. DIAGNOZA SYTUACJI OSÓB STARSZYCH W MIEŚCIE	4
1. Liczebność i struktura wiekowa osób starszych	5
2. Pomoc społeczna i wsparcie osób starszych	7
3. Edukacja osób starszych	14
4. Przedsięwzięcia kulturalne dla osób starszych	15
5. Działalność sportowo-rekreacyjna na rzecz osób starszych	17
6. Usługi opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych	19
7. Programy i projekty na rzecz seniorów	19
8. Bezpieczeństwo osób starszych	22
9. Sytuacja osób starszych w świetle badań ankietowych	24
10. Analiza SWOT	28
III. CELE I ZADANIA	30
1. Cel główny	30
2. Cele strategiczne i operacyjne	30
3. Zadania	30
IV. ADRESACI PROGRAMU	34
V. FINANSOWANIE PROGRAMU	34
VI. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	35
SPIS TABEL I WYKRESÓW	37

WPROWADZENIE

„Starość jest tylko dalszym ciągiem młodości”
Zofia Nałkowska

Starzenie się ludności jest procesem oznaczającym zmianę w strukturze wiekowej populacji, polegającą na wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Proces ten ma kilka przyczyn, z których najważniejszymi są wydłużanie się trwania życia ludzkiego oraz obniżanie się dzietności poniżej poziomu zapewniającego zastępowalność pokoleń.

Starość określa się jako fazę życia oraz pewien etap w życiu człowieka. Za jej początek przyjmuje się na ogół 60. lub 65. rok życia, często równoznaczny z osiągnięciem wieku emerytalnego. Ludzie w wieku senioralnymi są złożoną, niejednorodną grupą, nie tylko pod względem stanu zdrowia, ale także sytuacji społeczno-ekonomicznej i życiowej, sprawności fizycznej bądź psychicznej. Dlatego też często okres starości dzieli się na podokresy, wyróżniając starość wczesną (zwaną wiekiem podeszłym, od 60. do 74. roku życia), późną (75-89 lat) oraz bardzo późną (zwaną długowiecznością, powyżej 90. roku życia). Odmienne uwarunkowania zdrowotne i pozazdrowotne przekładają się na różną jakość życia seniorów w tych jakże zróżnicowanych podokresach wieku starszego.

Sytuacja demograficzna osób starszych w Polsce i konsekwencje starzenia się ludności w świetle prognozy Głównego Urzędu Statystycznego do 2050 roku rysują się jako dynamicznie zmieniający się proces, który nie może pozostać bez wpływu na kształt realizowanej polityki społecznej. Zakłada się, że do 2025 roku będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej, natomiast znacząco wzrośnie udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat urodzonych w latach 1949-1965.

Po 2025 r. znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Z prognoz do roku 2040 wynika, że osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Starość i proces starzenia się mają wymiar nie tylko demograficzny, ale także ekonomiczny i społeczny, czego wyrazem są m.in. zmiany struktury konsumpcji oraz wzrost zapotrzebowania na usługi i konieczność ich dostosowania do potrzeb osób starszych, wśród nich: świadczeń opieki zdrowotnej, usług opiekuńczych i opieki całodobowej, a także bazy edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej. Postępujący proces starzenia się populacji wymaga zatem wielokierunkowych działań, których głównym celem jest zapewnienie godnego starzenia się poprzez poprawę jakości i poziomu życia oraz tworzenie warunków do aktywności społecznej i zawodowej osób starszych.

Procesy związane z wydłużającym się systematycznie czasem trwania życia oraz ciągłe zmiany w strukturze demograficznej ludności wymagają odpowiedzialnego oraz kompleksowego podejścia do polityki senioralnej i wdrożenia programów, które zapewnią godną, bezpieczną i aktywną starość, a także przyczynią się do poprawy i podniesienia jakości życia osób w wieku senioralnym.

Niniejszy Program stanowi podstawę do wdrażania trwałych i systemowych rozwiązań na rzecz seniorów zamieszkujących w mieście Częstochowie. Prace nad nim prowadzone były na podstawie Zarządzenia Nr 1428.2021 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie powołania Zespołów ds. opracowania dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej dla Miasta Częstochowy na lata 2021-2027, zmienionego Zarządzeniem Nr 1946.2021 z dnia 27 grudnia 2021 r., powołującego w ramach Zespołów ds. opracowania dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej dla Miasta Częstochowy, Zespół ds. opracowania programu działań na rzecz seniorów.

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Program Działań na Rzecz Seniorów w Mieście Częstochowie do roku 2030 został opracowany na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który zakłada m.in. opracowanie i realizację programów pomocy społecznej, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Dokument jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Częstochowie do roku 2030 oraz z przyjętym uchwałą Nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. Programem Wieloletnim na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025 (M.P. 2020 poz.1125). Program ten wyznacza działania służące poprawie jakości życia osób w wieku 60+ poprzez zaspokojenie ich potrzeb i oczekiwań, zapobieganiu wykluczenia ze społeczeństwa, zwiększenie aktywności, wzmocnienie integracji międzypokoleniowej oraz kształtowanie w społeczeństwie pozytywnego obrazu seniorów.

II. DIAGNOZA SYTUACJI OSÓB STARSZYCH W MIEŚCIE

Diagnozę sytuacji osób starszych w mieście Częstochowie opracowano na podstawie danych podmiotów, które w ramach prowadzonej działalności, zajmują się problematyką osób w wieku senioralnym w mieście.

1. Liczebność i struktura wiekowa osób starszych

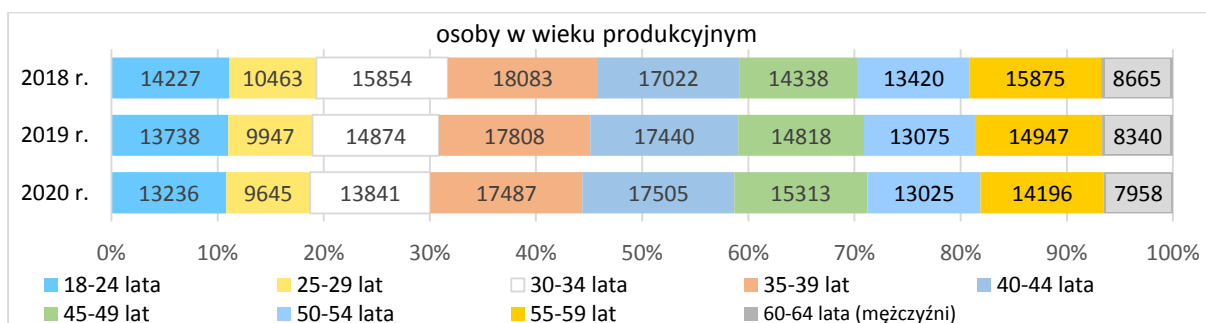
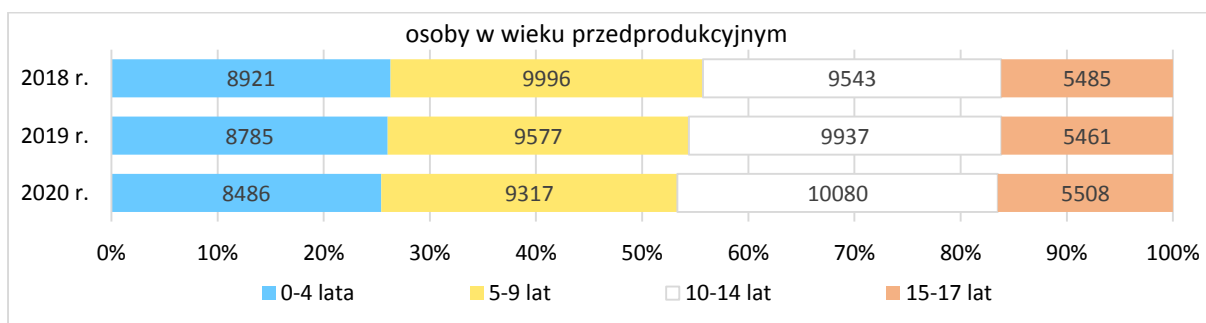
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2018-2020 liczba mieszkańców Częstochowy systematycznie zmniejszała się (z 222 292 w 2018 r. do 217 530 w 2020 r.). Z roku na rok spadała liczba dzieci i młodzieży (z 33 945 w 2018 r. do 33 391 w 2020 r.) oraz osób w wieku produkcyjnym (z 129 859 w 2018 r. do 123 614 w 2020 r.), zwiększała się natomiast liczba osób starszych (z 58 488 w 2018 r. do 60 525 w 2020 r.). Dane szczegółowe na temat sytuacji demograficznej w mieście przedstawiają poniższa tabela i poniższe wykresy.

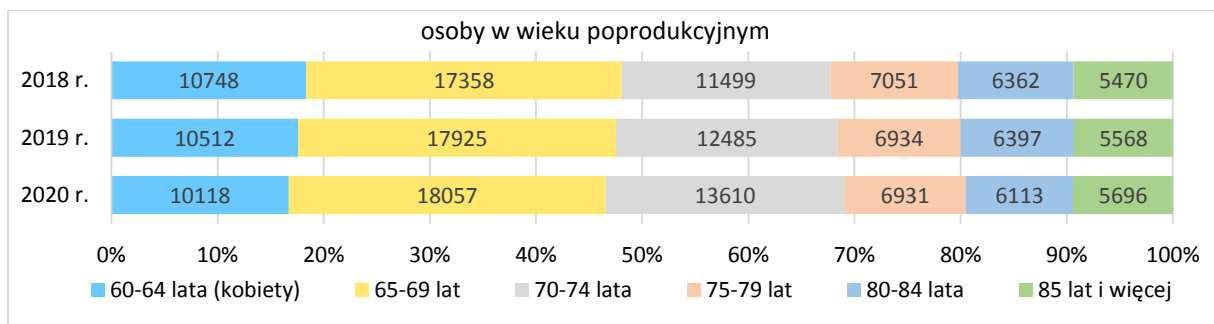
Tabela 1. Sytuacja demograficzna w mieście w latach 2018-2020

wyszczególnianie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba mieszkańców miasta	222 292	220 433	217 530
w tym liczba mężczyzn	104 334	103 451	101 867
w tym: liczba kobiet	117 958	116 982	115 663
w tym liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	33 945	33 760	33 391
w tym liczba osób w wieku produkcyjnym	129 859	126 852	123 614
w tym liczba osób w wieku poprodukcyjnym	58 488	59 821	60 525
przyrost naturalny ogółem	-1 223	-1 249	-1 760
w tym: liczba urodzeń żywych	1 749	1 638	1 567
w tym liczba zgonów	2 972	2 887	3 327
saldo migracji ogółem	-819	-757	-746
w tym: saldo migracji wewnętrznych	-887	-826	-774
w tym: saldo migracji zagranicznych	68	69	28

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Wykresy 1-3. Ludność miasta według grup wieku w latach 2018-2020

Źródło danych: opracowanie własne Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Częstochowy na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2018-2020 stale zmniejszała się liczba dzieci i młodzieży w grupach wiekowych 0-4 lata (z 8 921 w 2018 r. do 8 486 w 2020 r.) i 5-9 lat (z 9 996 w 2018 r. do 9 317 w 2020 r.). Jednocześnie systematycznie rosła liczba osób w wieku 10-14 lat (z 9 543 w 2018 r. do 10 080 w 2020 r.), a w 2020 r., po spadku w 2019 r., wzrosła również liczba młodzieży w wieku 15-17 lat (5 485 w 2018 r., 5 461 w 2019 r., 5 508 w 2020 r.).

W analizowanym okresie systematycznie zmniejszała się liczba ludzi młodych, w grupach wiekowych 18-24 lata (z 14 227 w 2018 r. do 13 236 w 2020 r.), 25-29 lat (z 10 463 w 2018 r. do 9 645 w 2020 r.), 30-34 lata (15 854 w 2018 r. do 13 841 w 2020 r.) oraz 35-39 lat (18 083 w 2018 r. do 17 487 w 2020 r.), a także mieszkańców w wieku 50-54 lata (z 13 420 w 2018 r. do 13 025 w 2020 r.), 55-59 lat (15 875 w 2018 r. do 14 196 w 2020 r.) oraz mężczyzn w wieku 60-64 lata (8 665 w 2018 r. do 7 958 w 2020 r.). Wśród osób w wieku produkcyjnym, jedyny wzrost miał miejsce w grupach wiekowych 40-44 lata (z 17 022 w 2018 r. do 17 505 w 2020 r.) i 45-49 lat (14 338 w 2018 r. do 15 313 w 2020 r.), czyli w gronie osób z pokolenia wyżu demograficznego z lat 70. i 80. XX wieku.

W latach 2018-2020 największy przyrost osób starszych nastąpił w grupach wiekowych 70-74 lata (11 499 w 2018 r. do 13 610 w 2020 r.) i 65-69 lat (z 17 358 w 2018 r. do 18 057 w 2020 r.). W gronie kobiet w wieku 60-64 lata miał miejsce z kolei spadek (z 10 748 w 2018 r. do 10 118 w 2020 r.), podobnie jak w przypadku osób w grupie wiekowej 75-79 lat (z 7 051 w 2018 r. do 6 931 w 2020 r.). W analizowanym okresie systematycznie rosła liczba osób w najstarszej grupie wiekowej 85 lat i więcej (z 5 470 w 2018 r. do 5 696 w 2020 r.). Jednocześnie podkreślenia wymaga znaczny spadek w 2020 r. liczby seniorów w wieku 80-84 lata (6 362 w 2018 r., 6 397 w 2019 r., 6 113 w 2020 r.), na co wpływ mogła mieć m.in. pandemia COVID-19.

Podsumowując analizę sytuacji demograficznej w mieście, szczególną uwagę należy zwrócić na systematyczny wzrost udziału osób starszych wśród jego mieszkańców, któremu towarzyszy stały spadek liczby dzieci i młodzieży. W latach 2018-2020 zwiększał się zarówno współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (32,7 w 2018 r., 34,5 w 2019 r., 36,2 w 2020 r.), jaki i odsetek ludności miasta w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym (71,2% w 2018 r., 73,8% w 2019 r., 76% w 2020 r.). Dane te wskazują na postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, który w najbliższych latach przyniesie dalszy wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym oraz spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym.

2. Pomoc społeczna i wsparcie osób starszych

Miasto Częstochowa, w ramach prowadzonej polityki senioralnej, stale powiększa katalog form wsparcia i dedykowanych osobom starszym aktywności oraz programów i projektów. Zakres podejmowanych działań na rzecz seniorów jest szeroki – od doraźnej pomocy, poprzez zapewnienie im wsparcia w codziennej egzystencji, po aktywizację społeczną, zawodową i ruchową.

Osoby, które ze względu na wiek, choroby lub niepełnosprawność wymagają opieki, mogą otrzymać wsparcie, które w pierwszej kolejności kierowane jest do osób samotnych. Pomoc udzielana jest również osobom posiadającym rodzinę, jednak w przypadku, gdy małżonek mieszkający oddzielnie lub wstępni przed wstępnymi z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zapewnić niezbędnej pomocy członkom swoich rodzin. Wsparcie może być udzielane w różnych formach: w postaci usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, w formie dziennego pobytu w ośrodku wsparcia albo całodobowego pobytu w domu pomocy społecznej, jak również w formie pieniężnej i rzeczowej, w przypadku znajdowania się w trudnej sytuacji materialnej. Ważną rolę odgrywają również działania aktywizujące, w tym edukacyjne, kulturalne i sportowo-rekreacyjne, oraz realizowane programy i projekty, w tym socjalne i zdrowotne.

Usługi opiekuńcze

Jedną z podstawowych form pomocy kierowanych do osób starszych są usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, które obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zleconą przez lekarza pielęgnację, a także, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów podopiecznego z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze to z kolei forma pomocy dostosowana do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Są one świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Na terenie miasta Częstochowy usługi opiekuńcze świadczone są 5 razy w tygodniu oraz, w uzasadnionych przypadkach, w dni wolne od pracy. W 2019 r. liczba osób nimi objętych wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w 2020 r., z uwagi na panującą pandemię COVID-19 i z obawy o stan zdrowia, wiele osób zrezygnowało z ww. formy pomocy. Powodami przyznania usług były: wiek, niepełnosprawność i długotrwała choroba.

Dane szczegółowe na temat usług opiekuńczych świadczonych w latach 2018-2020 seniorom w mieście przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Usługi opiekuńcze świadczone seniorom w mieście w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	726	809	685
liczba udzielonych świadczeń (w godzinach)	184 154	206 978	170 565
wysokość świadczeń (w zł)	2 936 205	3 435 823	3 198 144

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Ośrodki wsparcia dla osób starszych

Dzienne ośrodki wsparcia świadczą pomoc na rzecz seniorów, którzy wymagają częściowego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Placówki oferują opiekę w ciągu dnia, w tym posiłki, rehabilitację, zajęcia kulturalno-oświatowe, terapię zajęciową grupową i indywidualną dla podtrzymywania kondycji psychofizycznej, psychoterapię i wspólne z innymi osobami starszymi spędzanie czasu wolnego. Wszystkie zajęcia odbywają się pod opieką doświadczonych specjalistów – pracowników socjalnych, terapeutów zajęciowych, fizykoterapeutów.

W Częstochowie funkcjonują trzy takie ośrodki wsparcia: Dzienny Dom Senior+ przy ul. Marysia 93, Dzienny Dom Senior+ przy ul. Wincentego Rapackiego 6 oraz Dzienny Dom Pomocy Społecznej przy ul. ks. Stanisława Staszica 10, działający przy Częstochowskim Centrum Aktywności Seniorów. Każda z placówek przeznaczona jest dla 30 osób w wieku senioralnym. Każda z placówek przeznaczona jest dla 30 osób w wieku senioralnym. Częstochowskie Centrum Aktywności Seniorów świadczy również pomoc nieodpłatną w godzinach od 15.00-18.00 dla seniorów z terenu miasta Częstochowy, stając się dla nich miejscem spotkań, wymiany myśli, rozrywki i spędzania czasu wolnego. Poniższa tabela przedstawia dane liczbowe dotyczące seniorów korzystających z ośrodków wsparcia w mieście.

Tabela 3. Osoby starsze korzystające z ośrodków wsparcia w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018 r.		2019 r.		2020 r.	
	DDPS ¹	DDS+ ²	DDPS ¹	DDS+ ²	DDPS ¹	DDS+ ²
liczba osób objętych wsparciem	31	60	34	77	31	66
liczba udzielonych świadczeń	67	134	69	158	42	93
wysokość świadczeń (w zł)	273 600	540 000	273 600	517 500	313 600	540 000

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

¹DDPS – Dzienny Dom Pomocy Społecznej

²DDS+ – Dzielne Domy Senior+

Kluby Seniora

W Częstochowie działa kilkanaście klubów seniora, które są miejscami spotkań dla osób starszych.

Należą do nich:

- Klub Seniora, Polski Związek Emerytów i Rencistów, Aleja Pokoju 11,
- Klub Seniora, Polski Związek Emerytów i Rencistów, Aleja Pokoju 13,
- Klub Seniora, Polski Związek Emerytów i Rencistów, ul. Adama Mickiewicza 25/31,
- Klub Seniora przy Częstochowskim Centrum Aktywności Seniorów, ul. ks. Stanisława Staszica 10,
- Klub Seniora, ul. Wincentego Witosa 1b (Spółdzielnia Mieszkaniowa Północ),
- Klub Seniora, ul. Bronisława Czecha 21 (Spółdzielnia Mieszkaniowa Północ),
- Klub Seniora, ul. Władysława Broniewskiego 3,
- Klub Seniora, ul. Michała Ossowskiego 9 (Parafia św. Michała Grodzieckiego),
- Klub Seniora, ul. Wincentego Rapackiego 3/5 (Caritas Archidiecezji Częstochowskiej),
- Klub Seniora, ul. Kazimierza Michałowskiego 28a,
- Klub Seniora, ul. Gajowa 2/6 (Parafia Zesłania Ducha Św.),
- Klub Seniora, ul. Gen. Władysława Sikorskiego 85 (Parafia Św. Krzyża),
- Klub Seniora, ul. Stefana Starzyńskiego 11 (Parafia św. Maksymiliana Kolbe),
- Klub Seniora, ul. Stanisława Orzechowskiego 1 (Parafia Narodzenia Pańskiego),
- Klub Seniora, Miejski Dom Kultury, ul. Mjra Waleriana Łukasińskiego 50/68,
- Klub Seniora, Miejski Dom Kultury, ul. Spadzista 13,
- Klub Seniora, ul. Cypriana Kamila Norwida 11/15, lok. 15,
- Klub Seniora Wyczerpy – Aniołów, ul. Prof. Stanisława Kontkiewicza 2,
- Klub Seniora przy Fundacji Dla Rozwoju, Aleja Tadeusza Kościuszki 13.

Pobyty w domu pomocy społecznej

Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu udzielana jest pomoc w postaci umieszczenia w domu pomocy społecznej.

W Częstochowie, przy ul. Wieluńskiej 1, funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku. Jest on przeznaczony dla 135 osób. Liczba osób skierowanych do ww. placówki w latach 2018-2020 utrzymywała się na podobnym poziomie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Osoby starsze skierowane do Domu Pomocy Społecznej w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba osób skierowanych do Domu Pomocy Społecznej	30	33	31
wysokość świadczeń (w zł)	2 931 391,31	3 046 847,18	2 903 885,57

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Zasiłki z pomocy społecznej (stały, okresowy i celowy) oraz pomoc rzeczowa

Osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego, przyznawana jest pomoc pieniężna w postaci zasiłku stałego. Ponadto, gdy posiadany dochód nie zabezpiecza wszystkich podstawowych potrzeb tej grupy osób, mogą one uzyskać pomoc w postaci zasiłku okresowego, celowego lub posiłku. Seniorzy, których dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego, w 2018 r. obejmowani byli wsparciem w ramach programu rządowego „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”, a od 2019 r. w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i domu”.

Dane szczegółowe na temat pomocy pieniężnej i rzeczowej, świadczonej seniorom w mieście w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Osoby starsze korzystające z pomocy pieniężnej i rzeczowej w latach 2018-2020

formy wsparcia	liczba osób, którym przyznano świadczenie			liczba świadczeń			kwota świadczeń (w zł)		
	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
zasiłek stały	335	337	356	3 665	3 761	4 010	1 823 905,94	1 888 309,84	1 996 059,14
zasiłek okresowy	117	60	64	527	321	419	37 394,35	26 422,11	28 604,25
zasiłek celowy	347	317	320	1 214	1 110	1 205	162 056,46	155 634,56	166 251,82
Pomoc w ramach rządowego programu	285	286	287	19 872	20 588	22 311	283 836,75	335 225,60	376 905,29

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Pomoc seniorom ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Osobom starszym dotkniętym niepełnosprawnością przyznawana jest także pomoc ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Obejmuje ona: dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

W poniższej tabeli przedstawiono dane szczegółowe na temat form wsparcia dla seniorów, realizowanych w mieście ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach 2018-2020.

Tabela 6. Formy wsparcia realizowane na rzecz seniorów w mieście w latach 2018-2020, dofinansowywane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

formy wsparcia	2018 r.	2019 r.	2020 r.
dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	dla 216 osób z niepełnosprawnością i 76 opiekunów na kwotę 339 625 zł	dla 242 osób z niepełnosprawnością i 92 opiekunów na kwotę 420 164 zł	dla 228 osób z niepełnosprawnością i 166 opiekunów na kwotę 518 837 zł
dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	dla 25 osób na kwotę 6 556 zł	dla 17 osób na kwotę 5 798 zł	dla 17 osób na kwotę 5 003 zł
dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	dla 75 osób na kwotę 225 318 zł	dla 74 osoby na kwotę 357 227 zł	dla 78 osób na kwotę 349 549 zł
dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	2 357 świadczeń dla 1 580 osób na kwotę 725 049 zł	2 642 świadczenia dla 1 765 osób na kwotę 919 073 zł	3 099 świadczeń dla 1 877 osób na kwotę 970 326 zł

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Dodatki mieszkaniowe, energetyczne i zasiłki pielęgnacyjne, Karta Dużej Rodziny

Seniorzy w mieście mogą również skorzystać z pomocy realizowanej przez Częstochowskie Centrum Świadczeń, tj. zasiłków pielęgnacyjnych, dodatków mieszkaniowych i dodatków energetycznych oraz Karty Dużej Rodziny. Zasiłek pielęgnacyjny przyznawany jest niezależnie od dochodu wnioskodawcy i jest związany z osiągnięciem 75. roku życia lub odpowiednim orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. Z kolei dodatki mieszkaniowe i energetyczne służą odciążeniu miesięcznych wydatków osoby je pobierającej, związanych z utrzymaniem gospodarstwa domowego.

Od 2019 r. seniorzy mają możliwość ubiegania się o przyznanie Karty Dużej Rodziny, a tym samym korzystania z systemu zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jest to efektem zmian, które stanowią, że prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek.

Poniższa tabela zawiera dane szczegółowe na temat zasiłków pielęgnacyjnych, dodatków mieszkaniowych i energetycznych oraz Kart Dużej Rodziny przyznanych seniorom w mieście w latach 2018-2020.

Tabela 7. Świadczenia realizowane na rzecz seniorów w mieście przez Częstochowskie Centrum Świadczeń w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba osób, które otrzymały zasiłek pielęgnacyjny	1 755	1 859	1 815
liczba osób, które otrzymały dodatek mieszkaniowy	1 674	1 695	1 419
liczba osób, które otrzymały dodatek energetyczny	355	430	350
Liczba osób, które otrzymały Kartę Dużej Rodziny	0	1 633	791

Źródło danych: Częstochowskie Centrum Świadczeń.

Miejska Rada Seniorów

Głównym celem Miejskiej Rady Seniorów jest służenie osobom starszym poprzez reprezentowanie ich interesów wobec władz miasta. Rada zajmuje się m.in. zapobieganiem i przełamywaniem marginalizacji seniorów, wspieraniem aktywności ludzi starszych, profilaktyką i promocją zdrowia seniorów, przełamywaniem stereotypów na temat seniorów i starości wraz z budowaniem ich autorytetu, rozwojem form wypoczynku, dostępu do edukacji i kultury, a także warunkami mieszkaniowymi.

Rada, w ramach swoich kompetencji, ściśle współpracuje z władzami miasta przy rozstrzygnięciu o istotnych oczekiwaniach i potrzebach ludzi starszych, przedstawia propozycje w zakresie ustalania priorytetowych zadań w perspektywie krótko- i długookresowej oraz inicjuje działania na rzecz seniorów, monitoruje ich potrzeby w zakresie ochrony zdrowia oraz wydaje opinie i formułuje wnioski, służące rozwojowi działalności na rzecz seniorów. Rada zgłasza również uwagi do aktów prawa miejscowego dotyczące seniorów, inicjuje działania mające na celu upowszechnianie współpracy miasta Częstochowy ze środowiskiem osób starszych, informuje mieszkańców miasta o szczególnych kierunkach działalności podejmowanej przez służby miejskie i partnerów pozarządowych na rzecz środowiska seniorów, upowszechnia wiedzę o możliwościach osób starszych, ich potencjale społecznym, ale także potrzebach i oczekiwaniach.

Podejmując w powyższym zakresie działania Miejska Rada Seniorów współpracuje m.in. z: Radą Miasta Częstochowy, Młodzieżową Radą Miasta, radami dzielnic, Policją, Strażą Miejską w Częstochowie, placówkami edukacyjnymi i instytucjami kultury, jednostkami pomocy społecznej, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Częstochowie, organizacjami pozarządowymi, Śląską Radą Seniorów oraz z Ogólnopolskim Porozumieniem Seniorów. W 2020 r., z uwagi na pandemię COVID-19, odbyły się tylko dwa spotkania Miejskiej Rady Seniorów.

Biuro Obsługi Seniora

Biuro Obsługi Seniora mieści się w budynku Urzędu Miasta Częstochowy przy ul. Śląskiej 11/13, w Biurze Obsługi Interesanta BOI B3 i 4 oraz w pokoju 412 (IV piętro). Ma na celu koordynację wszystkich działań realizowanych na terenie miasta, zarówno przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta, jednostki miejskie, jak i partnerów społecznych czy Uniwersytety III Wieku. Seniorzy trafiając do Biura mogą otrzymać kompleksową informację, z czego, kiedy, gdzie i w jaki sposób mogą w mieście skorzystać. Równolegle uruchomiony jest numer informacyjny 34 370 71 11, pod którym seniorzy, w godzinach pracy Urzędu, mogą uzyskać wszystkie informacje w zakresie realizowanych na ich rzecz działań, zarówno przez Urząd Miasta Częstochowy, jak i inne jednostki miejskie.

Partnerstwo „Częstochowa – Seniorom”

Na terenie miasta Częstochowy działa Partnerstwo „Częstochowa – Seniorom”, które skupia podmioty aktywnie działające i wspierające działania na rzecz osób starszych. Do Partnerstwa należy 14 następujących podmiotów: uniwersytety trzeciego wieku, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie, Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Częstochowy, Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej „JOWES” w Częstochowie, Biblioteka Publiczna im. dr Władysława Biegańskiego w Częstochowie wraz z filiami, Caritas Archidiecezji Częstochowskiej, Ogólnopolskie Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dziennikarstwa Obywatelskiego – Zarząd Główny w Częstochowie, Polski Związek Emerytów i Rencistów – Oddział Okręgowy w Częstochowie, Stowarzyszenie „Aktywny Senior”, Stowarzyszenie Współpracy z Osobami Niepełnosprawnymi „Tacy Sami”, Stowarzyszenie „Senior Tur”, Stowarzyszenie „Senior Plus”, Częstochowskie Centrum Aktywności Seniorów oraz Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział Okręgowy w Częstochowie.

Podmioty ekonomii społecznej działające na rzecz seniorów

W mieście Częstochowie funkcjonują liczne podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, które w ramach swojej działalności wspierają jego mieszkańców w wieku senioralnym oraz podejmują na ich rzecz różnorodne przedsięwzięcia. Należą do nich m.in.:

- Caritas Archidiecezji Częstochowskiej, ul. ks. Stanisława Staszica 5,
- Częstochowskie Stowarzyszenie Plastyków im. J. Dudy-Gracza, ul. Jerzego Waszyngtona 62,
- Częstochowskie Stowarzyszenie Reumatyków i ich Sympatyków, ul. Marszałka Ferdynanda Focha 19/21,
- Fundacja Chrześcijańska „Adullam”, ul. Krakowska 45,
- Fundacja Świętego Barnaby, ul. Ogrodowa 24/44,
- Ogólnokrajowy Związek Byłych Żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego, ul. Feliksa Nowowiejskiego 3,
- Ogólnokrajowy Związek Byłych Żołnierzy Korpusu Wojska Polskiego, ul. Jerzego Waszyngtona 62,
- Ogólnopolski Związek Byłych Żołnierzy Wojska Polskiego, ul. Jerzego Waszyngtona 62,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Okręgowy w Częstochowie, Aleja Pokoju 11,
- Parafialny Zespół „Caritas” przy Rzymskokatolickiej Parafii Archikatedralnej św. Rodziny, ul. Krakowska 15/17,
- Polski Czerwony Krzyż, Zarząd Rejonowy, ul. Jerzego Waszyngtona 47a,
- Polski Związek Chórów i Orkiestr, ul. Michała Kleofasa Ogińskiego 13a,
- Polski Związek Niewidomych w Częstochowie, Okręg Śląski, Delegatura w Częstochowie, Aleja Pokoju 13,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, Oddział Miejski w Częstochowie, ul. Marszałka Ferdynanda Focha 19/21,
- Regionalny Związek Żołnierzy Armii Krajowej – Zarząd Główny w Częstochowie, ul. Marszałka Ferdynanda Focha 19/21,
- Stowarzyszenie Senior TUR, ul. Marszałka Ferdynanda Focha 19/21,

- Stowarzyszenie „SOS WZW”, ul. Tomasza Zana 6,
- Stowarzyszenie Częstochowskie Amazonki, Aleja Pokoju 13,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących Klub „Jutrzenka”, Aleja Pokoju 12,
- Stowarzyszenie Opieki Hospicyjnej Ziemi Częstochowskiej, ul. Krakowska 45a,
- Stowarzyszenie Pracy Socjalnej Auxilio Venire, Aleja Wolności 44,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Gaude Mater, ul. Jerzego Waszyngtona 61/63,
- Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Częstochowskiej, Aleja Najświętszej Maryi Panny 54,
- Stowarzyszenie Więzionych Internowanych i Represjonowanych „Wir”, ul. Łódzka 8/12,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Charytatywnych im. Matki Teresy z Kalkuty, Aleja Niepodległości 50,
- Stowarzyszenie Współpracy z Osobami Niepełnosprawnymi „Tacy Sami”, ul. Marszałka Ferdynanda Focha 19/21,
- Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, ul. Feliksa Nowowiejskiego 3,
- Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta – Koło Częstochowskie, Aleja Wolności 44,
- Związek Inwalidów Wojennych RP – Zarząd Okręgowy w Częstochowie, ul. Śląska 23,
- Związek Kombatanów RP i Byłych Więźniów Politycznych – Zarząd Okręgowy, ul. Jerzego Waszyngtona 62,
- Związek Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników – Okręg Częstochowa, ul. Feliksa Nowowiejskiego 3,
- Związek Sybiraków – Oddział Częstochowa, ul. Feliksa Nowowiejskiego 24a,
- Częstochowskie Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem”, ul. Józefa Mireckiego 29a,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział Okręgowy w Częstochowie, ul. Feliksa Nowowiejskiego 15,
- Częstochowskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych PERASADA, ul. Prof. Stanisława Kontkiewicza 2,
- Fundacja Dla Rozwoju, Aleja Tadeusza Kościuszki 13,
- Senior Plus, ul. Marszałka Ferdynanda Focha 19/21,
- Spółdzielnia socjalna „Jasne, że zmiana”, ul. Feliksa Nowowiejskiego 15.

3. Edukacja osób starszych

Uniwersytety Trzeciego Wieku

Uniwersytety Trzeciego Wieku są formułą działalności edukacyjnej, która przyczynia się do zaspokajania takich potrzeb seniorów, jak: samokształcenie, poznawanie środowiska, poszerzanie wiedzy i umiejętności, wykonywanie społecznie użytecznych działań, wypełnienie czasu wolnego, utrzymywanie więzi towarzyskich, stymulacja psychiczna i fizyczna, a czasem nawet możliwość realizacji młodzieńczych marzeń. Wpisują się one w idee edukacji otwartej. Korzystanie z usług większości Uniwersytetów Trzeciego Wieku jest jednak

uwarunkowane koniecznością spełnienia pewnych wymagań przez jego przyszłych słuchaczy (np. posiadania statusu emeryta/rencisty, osiągnięcia określonego wieku). Innymi celami Uniwersytetów Trzeciego Wieku są: rozwój intelektualny, społeczny, aktywność fizyczna osób starszych, wspieranie poszerzania wiedzy i umiejętności seniorów, ułatwianie kontaktów z takimi instytucjami, jak: służba zdrowia, ośrodki kultury, ośrodki rehabilitacyjne, angażowanie słuchaczy w aktywność sportową i turystyczną oraz w aktywność na rzecz otaczającego ich środowiska. Ponadto uniwersytety pełnią istotną rolę na rzecz podtrzymywania więzi społecznych i komunikacji międzyludzkiej wśród seniorów. Na terenie miasta działają 4 Uniwersytety Trzeciego Wieku:

- przy Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Aleja Armii Krajowej 19b,
- przy Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie, ul. Jerzego Waszyngtona 4/8,
- Stowarzyszenie Częstochowski Uniwersytet Trzeciego Wieku, ul. Jasnogórska 8,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Akademii Polonijnej, ul. Gen. Kazimierza Pułaskiego 4/6.

W 2020 r. Uniwersytety zawiesiły wiele działań z uwagi na pandemię COVID-19; prowadzone były wykłady on-line, m.in. pn. „Przygotowanie cyklu programów edukacyjnych dla seniorów 2020” – 9 cykli, których celem było zapewnienie wsparcia osobom starszym, przebywającym w domu i ośrodkach wsparcia, na stronach internetowych odbywały się nauka języków obcych i zajęcia terapeutyczne.

4. Przedsięwzięcia kulturalne dla osób starszych

W latach 2018-2020 podejmowano w mieście Częstochowie szereg przedsięwzięć kulturalnych adresowanych do osób starszych oraz promujących relacje międzypokoleniowe. W ich ramach m.in.:

- w celu zwiększenia aktywizacji społeczno-kulturalnej osób starszych organizowano niebiletowane imprezy (głównie plenerowe) z programem, w który wpisano propozycje znajdujące odbiorców w tej grupie wiekowej, np. akcja „Aleje – tu się dzieje!”, Festiwal Retro Częstochowa (w 2020 r., z uwagi na pandemię COVID-19 i wprowadzone w związku z nią zakazy i obostrzenia, nie zorganizowano imprez masowych mających swoje stałe miejsce w miejskim kalendarzu wydarzeń kulturalnych);
- organizacyjnie, finansowo i promocyjnie wspierano organizacje pozarządowe w realizacji zadań na rzecz osób starszych (w 2018 r. dotowano m.in.: łączący pokolenia projekt „Teatr Maska”, realizowany przez Stowarzyszenie Serce dla Dzieci Zawodzia), realizowany przez Stowarzyszenie „Częstochowski Uniwersytet Trzeciego Wieku” program wspierania inicjatyw i twórczych działań na rzecz osób starszych), przygotowaną przez Stowarzyszenie Senior Tur wystawę fotograficzną „Sacrum w drewnie”; w 2019 r. dotowano m.in.: integracyjny, łączący pokolenia Festyn „Wrzosowiak”, zorganizowany przez Inicjatywę Wspierania szkoły „Osiemnastka”; w 2020 r., jako zadania, których liczną grupę odbiorców stanowili seniorzy, dotowano m.in.: VIII Festiwal „Jurajska Jesień Muzyczna”, zorganizowany przez Towarzystwo Muzyczne w Częstochowie, projekt „Muzyka w Świątyniach – edycja III”, realizowany przez Stowarzyszenie Instytut Sztuki w Częstochowie, Dni Lwowa i Kultury Kresowej, zorganizowane przez.

częstochowski oddział Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich;

- w dystrybuowanym nieodpłatnie miesięczniku „Co Gdzie Kiedy” zapewniano miejsce na publikację artykułów dotyczących środowiska częstochowskich senierek i seniorów;
- w placówkach bibliotecznych (do czasu spowodowanego pandemią COVID-19 zamknięcia bibliotek, tj. do 11 marca 2020 r.) realizowano różnorodne propozycje kulturalno-edukacyjne kierowane do osób starszych, kontynuowano dotychczasową lub nawiązywano nową współpracę z różnymi organizacjami działającymi na rzecz seniorów (m.in. ze Stowarzyszeniem Senior Tur, Stowarzyszeniem Aktywny Senior, Klubem Literackim „Złota Jesień”, Stowarzyszeniem „Dar serca”, Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Częstochowie, Częstochochowskim Stowarzyszeniem „Jesteśmy Razem”, Świetlicą Socjoterapeutyczną Stowarzyszenia Pielęgniarsko-Opiekuńczego „Z ufnością w trzecie tysiąclecie”, Fundacją „Mozaika”, Fundacją Oczami Brata, Stowarzyszeniem Rodzin Osób Niepełnosprawnych „Serce”, Fundacją Chrześcijańską „Adullam”, Stowarzyszeniem Pomocy Osobom z Autyzmem, Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” im. Henryka Ruszczyca), prowadzono akcję „Książka do domu” (dostarczanie literatury osobom chorym i starszym), podejmowano działania w Partnerstwie na rzecz częstochochowskich seniorów „Częstochowa – Seniorom”;
- w Teatrze im. Adama Mickiewicza organizowano Salony Poezji, wykłady i spektakle dla słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku częstochochowskich uczelni, akcją promocyjną „Bilet 60+” obowiązującą na minimum dwóch spektaklach w każdym miesiącu, Dzień otwarty z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru, Koncert i spektakle specjalne, np. „Myśmy wszystko zapomnieli”, „Czyż nie dobiega się koni?”, brano udział w Ogólnopolskiej akcji Dzień Teatru Publicznego – Teatr za grosze;
- w Filharmonii Częstochochowskiej im. Bronisława Hubermana organizowano 2 razy w roku koncerty dla słuchaczy częstochochowskich Uniwersytetów Trzeciego Wieku, połączone z odpowiadającym repertuarowi wykładem na tematy muzyczne (poza 2020 r., w którym koncerty te nie odbywały się z powodu pandemii COVID-19), współorganizowano coroczny kolędowy przegląd chórów Uniwersytetów Trzeciego Wieku Województwa Śląskiego oraz oferowano Preferencyjne Ceny Biletów dla ich słuchaczy;
- w Miejskiej Galerii Sztuki i w Kinie OKF „Iluzja” organizowano warsztaty plastyczno-edukacyjne dla dziadków i wnuków „Zróbmy to razem”, oprowadzano po wystawach słuchaczy częstochochowskich Uniwersytetów Trzeciego Wieku, dwa razy w miesiącu organizowano prezentacje filmów specjalnie wybranych dla seniorów oraz Dojrzały Festiwal, czyli Kino Seniora od rana do wieczora – czterodniowy festiwal filmów adresowanych do seniorów;
- organizowano wydarzenia dla seniorów w Muzeum Częstochochowskim, które oferowało im zniżki;
- organizowano spotkania literackie dla seniorów w Ośrodku Promocji Kultury Gaude Mater (w tym spotkania Klubu Literackiego „Złota Jesień”), wystawy (w tym w przestrzeni publicznej poza siedzibą Ośrodka), projekcje filmowe i pokazy multimedialne oraz Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej „Gaude Mater”;

- w Miejskim Domu Kultury oferowano seniorom zniżki (Karty Rodzina+, Senior), organizowano cykle wywiadów ze znanymi osobowościami z regionu w wirtualnej filmotece oraz wirtualny spacer po obiekcie instytucji (Pałacyk Hantkego);
- organizowano Częstochowskie Święto Seniorów „Senioralia” – coroczną imprezę łączącą propozycje kulturalne z rekreacyjnymi; wydarzenie, realizowane przy współpracy Urzędu Miasta Częstochowy, Miejskiego Domu Kultury, Hali Sportowej Częstochowa oraz Stowarzyszenia Sportowa Częstochowa, jest okazją do zabawy i aktywnego spędzenia czasu w gronie znajomych (frekwencja w 2018 r.: 3 913 osób, w 2019 r. 3 250 osób, w 2020 r., ze względu na pandemię COVID-19, imprezy nie organizowano).

5. Działalność sportowo-rekreacyjna na rzecz osób starszych

Miasto Częstochowa od wielu lat realizuje zadanie pn. upowszechnianie sportu, w ramach którego wspiera organizacje pozarządowe realizujące przedsięwzięcia m.in. dla osób starszych. W tym zakresie w latach 2018-2020 współpracowano m.in. z takimi podmiotami, jak: Klub Rekreacyjno-Sportowy TKKF Sportowiec, KRS TKKF Hutnik, KRS TKKF Pegaz, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Częstochowie, Stowarzyszeniem Klubem Ludzi Aktywnych Zabiegani Częstochowa. Oferta tych podmiotów daje możliwość udziału seniorom we współzawodnictwie sportowym (np. w turnieju badmintonu pn. Deble 100 lat) lub w zajęciach rekreacyjnych, ogólnorozwojowych, w tym takich, jak: jazda konna, tenis stołowy, badminton, lekka atletyka itp. W latach 2018-2019 zawarto po 7 umów w tym zakresie, a w 2020 r. 9 umów.

Warto dodać, że Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Częstochowie realizuje program „Aktywny Senior”, dzięki któremu osoby starsze, praktycznie przez cały rok, mogą brać udział w zajęciach organizowanych na Pływalni Krytej „Sienkiewicz Częstochowa”, na Pływalni Krytej przy Alei Niepodległości, na Miejskim Stadionie Lekkoatletycznym, w Hali Sportowo-Widowiskowej „Polonia” i w Sali Sportowej „Częstochowianka”. Program obejmuje zajęcia typu: gimnastyka w wodzie, zajęcia ogólnorozwojowe, ćwiczenia ruchowe na bieżni i w siłowni oraz zajęcia z tenisa stołowego.

Aktywizacji osób starszych służą również place rekreacji ruchowej przeznaczone dla seniorów, a lokalizowane systematycznie w poszczególnych dzielnicach miasta. Na koniec 2020 r. zakończono prace budowlane w dzielnicach: Raków, Stare Miasto, Stradom, Wyczerpy-Aniołów oraz przy ul. Prof. Stanisława Kontkiewicza, z kolei prace trwały w dzielnicy Błeszno i przy ul. Zdrowej.

Wszystkie urządzenia outdoor-fitness zamontowane na świeżym powietrzu umożliwiają aktywne formy spędzania czasu, są miejscem spotkań dla seniorów, rodziców wychodzących z dzieckiem na spacer i dla młodzieży. W 2020 r., z uwagi na stan pandemii COVID-19, dostępne na terenie miasta place rekreacji ruchowej dla seniorów otwarto z początkiem czerwca.

Poniższa tabela zawiera wykaz dostępnych w mieście miejsc rekreacji ruchowej dla seniorów.

Tabela 8. Miejsca rekreacji ruchowej dla seniorów w mieście

nazwa obiektu	adres obiektu	nazwa obiektu	adres obiektu
Plac rekreacji ruchowej, Skwer Solidarności	dzielnica Śródmieście, Skwer Solidarności	Plac rekreacyjny „3 w 1” – plac zabaw dla dzieci i plac seniora	dzielnica Śródmieście, ul. Gen. Bryg. Janusza Gąsiorowskiego
Plac rekreacji ruchowej	dzielnica Tysiąclecie, Promenada Niemena	Siłownia w dzielnicy Trzech Wieszców	ul. Krasieńskiego 11a
Plac rekreacji ruchowej, Pasaż Iłakowiczówny	dzielnica Raków, ul. Michała Ossowskiego 32 – Pasaż Iłakowiczówny	Plac rekreacji ruchowej dla seniorów	dzielnica Wrzosowiak, ul. Jesienna/Adama Bienia 22
Plac rekreacji ruchowej dla seniorów	dzielnica Północ, ul. Jarosława Iwaszkiewicza	Plac rekreacji ruchowej dla osób starszych	dzielnica Częstochówka-Parkitka, ul. Biała
Plac rekreacji ruchowej dla seniorów	dzielnica Śródmieście, ul. ks. Stanisława Staszica 10	Plac rekreacji przy Szkole Podstawowej nr 21	dzielnica Stradom, ul. Sabinowska 7/9
Plac rekreacji ruchowej dla seniorów	dzielnica Ostatni Grosz, ul. Iglasta	Plac zabaw dla dzieci i dorosłych	dzielnica Stradom, ul. Piastowska
Plac aktywności ruchowej dla mieszkańców dzielnicy Parkitka	dzielnica Parkitka, Pasaż Stasińskiego	Park rekreacji	dzielnica Mirów, ul. Morenowa 10/3
Plac aktywności ruchowej	dzielnica Zawodzie, ul. Legionów 23	Plac rekreacji	dzielnica Wyczerpy, ul. Połaniecka 10/12
Plac aktywności ruchowej	dzielnica Północ, ul. Wincentego Witosa 1	Siłownia zewnętrzna na osiedlu Słonecznym	Parkitka, ul. Obrońców Westerplatte, Łódzka, Neptunowa
Plac aktywności ruchowej	dzielnica Gnaszyn-Kawodrza, ul. Festynowa 24	Siłownia dla seniorów	dzielnica Zawodzie, ul. Marysia
Plac rekreacji ruchowej	dzielnica Tysiąclecie, Aleja Armii Krajowej 66	Plac rekreacji ruchowej	dzielnica Raków, ul. Bolesława Limanowskiego 47 i 49
Plac zabaw i rekreacji	dzielnica Tysiąclecie, ul. Dekabrystów 37/39	Plac zabaw i siłownia pod chmurką dla seniorów (przy Szkole Podstawowej nr 39)	dzielnica Śródmieście, ul. Mikołaja Kopernika 79/87
Ogród dla seniorów i Plac rekreacji ruchowej	dzielnica Śródmieście, ul. ks. Stanisława Staszica 10	Plac miejsce rekreacji dla młodzieży i seniorów w dzielnicy Parkitka (przy Szkole Podstawowej nr 38)	dzielnica Parkitka, ul. Gen. Władysława Sikorskiego 56
Plac zabaw dla dzieci i dorosłych w dzielnicy Lisiniec (przy Szkole Podstawowej nr 13)	dzielnica Lisiniec, ul. Wręczycka 111/115	Plac rekreacji ruchowej dla seniorów i nie tylko w dzielnicy Gnaszyn – Kawodrza (przy Szkole Podstawowej nr 46)	dzielnica Gnaszyn-Kawodrza, ul. Szamotowa
Plac zabaw dla dzieci i dorosłych w dzielnicy Dźbów (przy Szkole Podstawowej nr 52)	dzielnica Dźbów, ul. Powstańców Warszawy 144	Siłownia pod chmurką w dzielnicy Ostatni Grosz	dzielnica Ostatni Grosz, ul. Piotra Bardowskiego 33
Plac rekreacji ruchowej	dzielnica Północ, ul. Gen. Augusta Fieldorfa-Niła	Plac rekreacji ruchowej w dzielnicy Grabówka	dzielnica Grabówka, skrzyżowanie ul. Pawiej i ul. Jana Kiepy
Plac rekreacji ruchowej	dzielnica Stare Miasto, ul. Kozia 16	Plac rekreacji ruchowej w dzielnicy Stradom	dzielnica Stradom, ul. Mieszka Starego
Plac zabaw i siłowni zewnętrznej	dzielnica Tysiąclecie, ul. Gen. Ignacego Prądzyńskiego		

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

6. Usługi opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych

Zakłady opiekuńczo-lecznicze to stacjonarne placówki, świadczące całodobowe usługi medyczne, takie jak: leczenie, pielęgnacja, rehabilitacja, oraz usługi w zakresie zakwaterowania i wyżywienia odpowiedniego do stanu zdrowia. Dodatkowym zadaniem tego rodzaju zakładów jest prowadzenie edukacji zdrowotnej dla pacjentów oraz ich rodzin, która sprawia, że późniejsza opieka nad chorym członkiem rodziny w warunkach domowych staje się znacznie łatwiejsza.

Na terenie miasta Częstochowy zlokalizowane są 4 placówki realizujące ww. świadczenia dla osób dorosłych:

- Miejski Szpital Zespolony – Zakład Opiekuńczo-Leczniczy przy ul. Bony Sforzy 1/3,
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny – Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy przy ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 1,
- Centrum Opieki i Rehabilitacji „Zdrowie” – Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy przy ul. Mjra Waleriana Łukasińskiego 42/48,
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy przy Zgromadzeniu Małych Sióstr N.S.M Honoratek przy ul. Ogrodowej 45.

Do placówek posiadających kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenia w zakresie pielęgniarstwa długoterminowego domowego należą:

- HOSP-MED. SP z o.o. przy Alei Wolności 68,
- Iwona Markiewicz przy ul. Mikołaja Kopernika 10/12,
- „Nasza Przychodnia” Spółka z o.o. przy Alei Wolności 46,
- Centrum Opieki i Rehabilitacji „Zdrowie” przy ul. Mjra Waleriana Łukasińskiego 42/48,
- Przychodnia Lekarska ARS MEDICA BIS przy ul. Ignacego Mościckiego 7,
- Przychodnia Rodzinna EURO-MED. przy ul. 3 Maja 16,
- „Euro-Medicus” Waldemar Tyrek Małgorzata Tyrek Spółka Jawna przy ul. Kopalnianej 4,
- „Sanus” Sp. Z o.o. przy ul. Mikołaja Kopernika 45.

7. Programy i projekty na rzecz seniorów

Programy i projekty socjalne

Akcja „Kawiarenka dla seniora” adresowana jest do osób w wieku senioralnym. Organizowana jest corocznie od 2009 r., przy współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Częstochowie z częstochowskimi restauratorami. Cieszy się ona dużym zainteresowaniem seniorów, których liczba rośnie z roku na rok. W 2020 r., ze względu na stan pandemii, po raz pierwszy od wielu lat nie realizowano akcji „Kawiarenka dla seniora”.

Projekty socjalne „Senior Młody” i „Podano do stołu” skierowane były do osób starszych, samotnych, których sytuacja zdrowotna czy materialna nie pozwalała samodzielnie włączyć się w życie społeczne. W roku pilotażowym 2018 do udziału w projektach przystąpiło 9 wolontariuszy, studentów kierunku praca socjalna z Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie oraz 8 seniorów. Z kolei projekt „Podano do stołu” realizowało 2 wolontariuszy na rzecz 2 seniorów. W 2020 r., z uwagi na stan pandemii, nie realizowano programów socjalnych.

W 2020 r., ze względu na pandemię COVID-19, powstał program **Wspieraj Seniora – Solidarnościowy Korpus Wsparcia Seniorów**. Polega na dostarczeniu niezbędnych produktów do domu seniora, by ograniczyć jego wychodzenie z domu, zwłaszcza w okresach nasilonej pandemii. Program realizował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Dzięki działaniom wolontariuszy, tylko w grudniu 2020 r. pomoc uzyskało 22 seniorów. W analizowanym roku na realizację programu wydatkowano kwotę 5 036,23 zł.

W poniższej tabeli przedstawiono dane szczegółowe na temat programów i projektów socjalnych realizowanych w mieście na rzecz seniorów w latach 2018-2020.

Tabela 9. Programy i projekty socjalne dla seniorów, realizowane w mieście w latach 2018-2020

wyszczególnienie	liczba osób, objętych programem			liczba świadczeń		
	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Akcja „Kawiarenka dla seniora”	260	280	X	4 400	4 517	X
Projekt socjalny „Senior – młody”	7	2	X	59	11	X
Projekt socjalny „Podano do stołu”	2	2	X	6	4	X
Program rządowy „Wspieraj Seniora”	X	X	22	X	X	60

Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Częstochowskie emerytki powyżej 60. roku życia i emeryci powyżej 65. roku życia mogą korzystać z **rocznego biletu miejskiego dla seniora**. Zapisywany na e-karcie i wydawany na podstawie ważnej legitymacji emeryta bilet kosztuje 100 zł i zachowuje ważność przez 365 kolejnych dni od dowolnie wybranego momentu.

Częstochowscy seniorzy mogą również skorzystać z oferty zniżek, rabatów i promocji, udzielanych w ramach **Karty seniora**. Założeniem przedsięwzięcia jest zachęcenie osób starszych do korzystania z wielu aktywnych form socjalizacji. Zamieszkałe na terenie miasta Częstochowy osoby w wieku 60+, dzięki posiadaniu karty „Częstochowski Senior”, mogą skorzystać z promocji przygotowanych przez partnerów, których baza obejmuje: kawiarnie, instytucje kultury, obiekty sportowe i rekreacyjne, klub fitness, usługi medyczne, rehabilitacyjne i fizjoterapeutyczne, szkoły językowe, biuro tłumaczeń, usługi fryzjerskie i kosmetyczne, taxi, ośrodki wypoczynkowe i sanatoryjne.

Programy i projekty profilaktyczne i zdrowotne

Mieszkańcy miasta będący w wieku poprodukcyjnym są również odbiorcami realizowanych na jego terenie programów oraz projektów profilaktycznych i zdrowotnych. Dane szczegółowe na ich temat przedstawiono poniżej.

Tabela 10. Programy profilaktyczne i zdrowotne dla seniorów, realizowane w mieście w latach 2018-2020

nazwa programu	liczba osób objętych programem			koszt programu (w zł)		
	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Program Profilaktyki dla Osób „Trzeciego i Czwartego Wieku” – Mieszkańców Miasta Częstochowy na lata 2016-2020	206	277	X	43 985,62	120 000	X
Rehabilitacja i Wspieranie Aktywności Ruchowej dla Seniorów, Mieszkańców Miasta Częstochowy na lata 2013-2017. Kontynuacja Programu na lata 2018-2022	726	677	82	150 932,14	151 786,20	24 497,50
Szczepienia ochronne przeciw grypie dla Mieszkańców Częstochowy z grup szczególnego ryzyka na lata 2014-2018 oraz Kontynuacja Programu na lata 2019-2023	4 024	X	452	187 205,11	X	35 629,50
Pogodna Jesień –Starzej Się Zdrowiej	1 000	12 000	X	100 000	120 000	X

Źródło danych: Wydział Zdrowia Urzędu Miasta Częstochowy.

Od 1 września 2020 r. w mieście realizowany jest **projekt pn. „W ochronie życia i zdrowia – nowoczesne technologie teleopiekuńcze i telemedyczne dla mieszkańców Częstochowy i okolic”**. Jest on skierowany do seniorów 65+ z Częstochowy i wdraża w miejscu zamieszkania zdalne usługi zdrowotne dopasowane do potrzeb, tzw. teleopiekę I telemedycynę. Realizatorami projektu są: Stowarzyszenie „EBI Association”, OPIEKANOVA Sp. z o.o. i jej NZOZ OPIEKANOVA, lider opieki kardiologicznej – TELEMEDYCINA Polska S.A. oraz Miasto Częstochowa. W ramach projektu udzielane jest bezpłatne wsparcie w postaci opieki zdalnej. Seniorzy noszą w domu niewielkie urządzenie na nadgarstku lub szyi, które jest wyposażone w przycisk umożliwiający wezwanie pomocy. Wciśnięcie przycisku w razie wypadku powoduje natychmiastowe połączenie się z teleopiekunem. Bez względu na porę dnia lub nocy w Centrum Teleopieki czekają na wezwania wykwalifikowani opiekunowie i asystenci senioralni. W godzinach dziennych pracuje także psycholog. Teleopiekun, czyli wykwalifikowany pracownik Centrum, ocenia sytuację i zawiadamia osoby podane do kontaktu, np. sąsiadkę, syna, wnuczkę, a w razie konieczności – wzywa pogotowie lub przetęcza do medyka. Pozostaje w kontakcie do momentu udzielenia pomocy lub rozwiązania problemu. Projekt jest kontynuacją projektu „Bezpiecznie we własnym domu – usługi teleopiekuńcze w mieście Częstochowa”,

realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 poddziałanie 9.2.5 Rozwój usług społecznych.

W dyspozycji seniorów jest **aplikacja alarmowa na smartfony „Czuj się bezpiecznie”**; ma ona przyjazny dla seniora wygląd i intuicyjny interfejs, można jej używać łatwo, nawet w sytuacji stresu. Aplikacja jest bardzo prosta w obsłudze – korzystający z niej senior, w przypadku niebezpieczeństwa, w sytuacji zagrożenia lub jakiegoś nagłego wypadku przytrzymuje przycisk alarmowy na wyświetlaczu i automatycznie powiadamia o tym, że dzieje się coś złego, wybraną sieć pomocową. To może być sąsiad, przyjaciel, syn, córka, wnuk, opiekun medyczny, lekarz rodzinny (aplikację można pobrać ze strony www.czestochowa.pl – baner „Czuj się bezpiecznie”).

„Koperta życia” ma na celu zapewnienie osobom starszym oraz samotnym wsparcia w sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia i życia podczas udzielania pomocy przez różnego rodzaju służby medyczne. „Koperta życia” zakłada umieszczenie wszystkich ważnych informacji o danej osobie w jednym miejscu, tak, by służby wezwane w sytuacji zagrożenia życia nie traciły czasu na poszukiwania o niej informacji. W kopercie znajduje się karta informacyjna, która zawiera m.in. następujące informacje: dane właściciela karty, telefon do najbliższych osób, przechodzone choroby, przyjmowane leki, uczulenia, alergię, dane lekarza prowadzącego i placówki zdrowia. Informacje o znajdującej się w mieszkaniu „Kopercie życia” służby niosące pomoc uzyskują przy drzwiach wejściowych (od strony mieszkania należy umieścić naklejkę z napisem „Koperta życia”, która znajduje się w pakiecie).

8. Bezpieczeństwo osób starszych

Z danych Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie wynika, że w 2020 r. liczba odnotowanych na terenie miasta przestępstw, których ofiarami były osoby w wieku 60 lat i więcej, była wyższa niż w roku poprzednim, ale niższa niż w 2018 r. Wśród nich w każdym roku rejestrowano od 96 do 117 oszustw, od 63 do 77 kradzieży z włamaniem oraz od 44 do 47 przypadków znęcania się nad starszym członkiem rodziny. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Przestępczość w mieście wobec osób w wieku 60 lat i więcej w latach 2018-2020

rodzaj przestępstwa	liczba zgłoszonych przestępstw		
	2018 r.	2019 r.	2020 r.
kradzież z włamaniem	77	63	70
oszustwo	109	117	96
znęcanie się nad osobą najbliższą	47	45	44
ogółem	973	916	950

Źródło danych: Komenda Miejska Policji w Częstochowie.

W latach 2018-2020 Komenda Miejska Policji w Częstochowie, w ramach prowadzonej na rzecz osób starszych profilaktyki, podejmowała następujące działania:

- w ramach współpracy m.in. z Urzędem Miasta Częstochowy i Spółdzielnią Mieszkaniową „Nasza Praca”, policjanci Zespołu Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji opracowali i rozpowszechniali w dzielnicy „Tysiąclecie” ulotkę informacyjną wydrukowaną na rewersie okładki „książeczki opłat”, przestrzegającą przed oszustwami na tzw. „wnuczka” i „policjanta”;
- w latach 2019-2020, w ramach współpracy ze Spółką Wodociągów w Częstochowie, przygotowano ulotkę informacyjną dotyczącą oszustw na osobach starszych i umieszczono ją w książeczkach rachunkowych za wodę; zamieszczono również specjalny artykuł w wydawanym przez Spółkę Wodociągów czasopiśmie „Źródło” oraz na jej stronie internetowej;
- w ramach współpracy m.in. z Urzędem Miasta Częstochowy i Spółdzielnią Mieszkaniową ZGM TBS w Częstochowie, policjanci Wydziału Prewencji oraz Oficer Prasowy Komendy opracowali i rozpowszechniali na terenie Częstochowy ulotkę informacyjną wydrukowaną w informatorze dla seniorów, tzw. „ABC Bezpieczeństwa Seniora”, przestrzegającą przed oszustwami na tzw. „wnuczka” i „policjanta”;
- w latach 2018-2019 policjanci Wydziału Prewencji organizowali i uczestniczyli w wykładach dla seniorów organizowanych w ramach „Uniwersytetu III Wieku”, m.in. na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie oraz przy Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej;
- organizowano debaty i szkolenia, podczas których poruszono kwestię bezpieczeństwa seniorów;
- w 2018 r., w ramach współpracy z Kinem OKF „Iluzja”, policjanci Zespołu Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji zorganizowali w ramach „Dojrzałego Festiwalu 2018” (projekcja darmowych filmów dla osób starszych) prelekcje pod hasłem „Bezpieczny Senior”, przestrzegającą przed oszustwami na tzw. „wnuczka” i „policjanta”, a także przed zawieraniem niekorzystnych umów konsumenckich;
- w ramach współpracy z Częstochowskim Centrum Aktywności Seniora policjanci Zespołu Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji zorganizowali akcje „Odblaski Ratują Życie” i „Bądź Bezpieczny Seniorze”, w ramach których przeprowadzono spotkania i prelekcje na temat bezpieczeństwa osób starszych w ruchu drogowym, rozdawano elementy odblaskowe, przestrzegano przed oszustwami na tzw. „wnuczka” i „policjanta” oraz ostrzegano przed zawieraniem niekorzystnych umów konsumenckich;
- na stronie internetowej Komendy zamieszczano skierowane do seniorów i ich bliskich informacje i ostrzeżenia, które miały na celu uczulenie na niebezpieczne kontakty z nieznanymi oraz unikanie sytuacji, w których osoby starsze mogą stać się ofiarami przestępstw;
- we współpracy Oficera Prasowego Komendy z lokalnymi rozgłośniami radiowymi – „Radio Jura”, „Radio Katowice”, „Radio Fiat”, „Radio Jasna Góra” i „RMF Maxx”, a także z lokalną telewizją „TV Orion” i „TV Katowice” oraz z Zakładem Gospodarki Mieszkaniowej ZGM TBS w Częstochowie informowano

o zagrożeniach dla seniorów; ponadto w 2017 r. powstał spot radiowy i telewizyjny pt. „Seniorze bądź bezpieczny”, emitowany na antenie radiowej, w lokalnej telewizji oraz na kanale „Youtube” (w 2018 r. został on zgłoszony do konkursu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji i otrzymał wyróżnienie jako spot propagujący bezpieczeństwo seniorów), a w 2019 r. powstała specjalna audycja radiowa w „Radiu Fiat” pod tytułem „Policyjny sygnał”, w trakcie której w każdy piątek podejmowano tematykę oszustw wobec seniorów;

- W 2019 r. Zespół Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji, we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Częstochowie, zorganizował dla pracowników Ośrodka szkolenie, mające na celu zwiększenie ich czujności podczas pracy z seniorami oraz dalsze podnoszenie świadomości odnośnie oszustw, których ofiarami są osoby starsze, i sposobów radzenia sobie z tą problematyką wśród podopiecznych.

W latach 2018-2019 profilaktykę na rzecz osób starszych realizowała również Straż Miejska w Częstochowie, która w tym okresie, w ramach działalności profilaktyczno-edukacyjnej, przeprowadziła odpowiednio 1 i 2 spotkania z seniorami (w 2020 r., z uwagi na pandemię COVID-19, takich spotkań z udziałem osób starszych nie przeprowadzano).

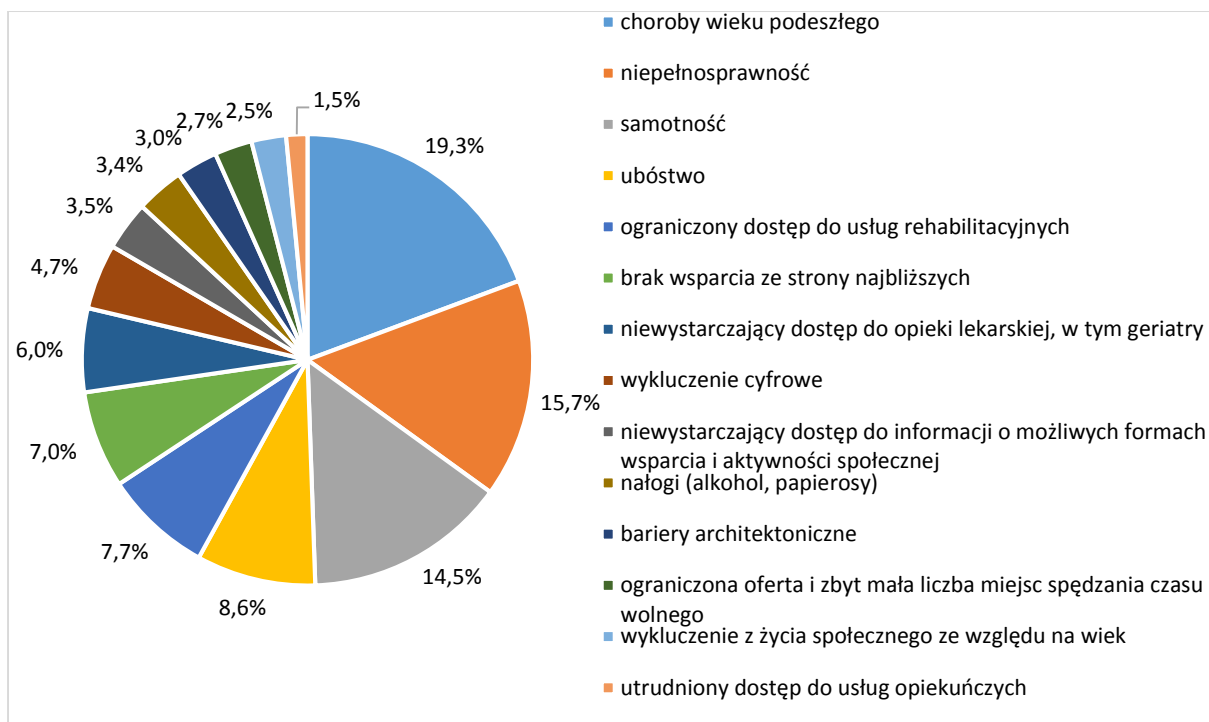
9. Sytuacja osób starszych w świetle badań ankietowych

W ramach diagnozy sytuacji osób starszych przeprowadzono również badania ankietowe wśród seniorów zamieszkujących w mieście. Posłużyły one poznaniu opinii osób starszych na temat problemów ich dotyczących, stanu zdrowia, preferowanych form pomocy i aktywizacji społecznej oraz poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.

W sumie w badaniu wzięły udział 503 osoby, w tym 300 kobiet i 203 mężczyzn. Struktura wiekowa ankietowanych przedstawia się następująco: 60-70 lat – 242 osoby, 71-80 lat – 186 osób, 81 lat i więcej – 67 osób. Wśród ankietowanych dominowały osoby, dla których źródłem utrzymania była renta lub emerytura – 369 osób, a w dalszej kolejności: świadczenia z pomocy społecznej – 104 osoby i renta socjalna – 28 osób. Najwięcej ankietowanych zamieszkiwało samotnie we własnym domu – 231 osób, a pozostali z rodziną – 102 osoby, w domu pomocy społecznej – 100 osób i w przytulisku – 29 osób. Podział ankietowanych na zamieszkiwaną przez nich dzielnicę miasta był następujący: Śródmieście – 73 osoby, Raków – 62 osoby, Wyczerpy – 61 osób, Ostatni Grosz – 30 osób, Zawodzie – 25 osób, Północ i Parkitka – po 22 osoby, Stare Miasto – 15 osób, Podjasnogórska i Błeszno – po 14 osób, Tysiąclecie i Stradom – po 13 osób, Trzech Wieszców i Sabinów – po 11 osób, Wrzosowiak – 9 osób, Dźbów – 6 osób, Gnaszyn – 4 osoby, Kiedrzyń, Lisiniec i Mirów – po 1 osobie.

W pierwszym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które ich w największym stopniu dotyczą. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy w największym stopniu dotyczące osób starszych

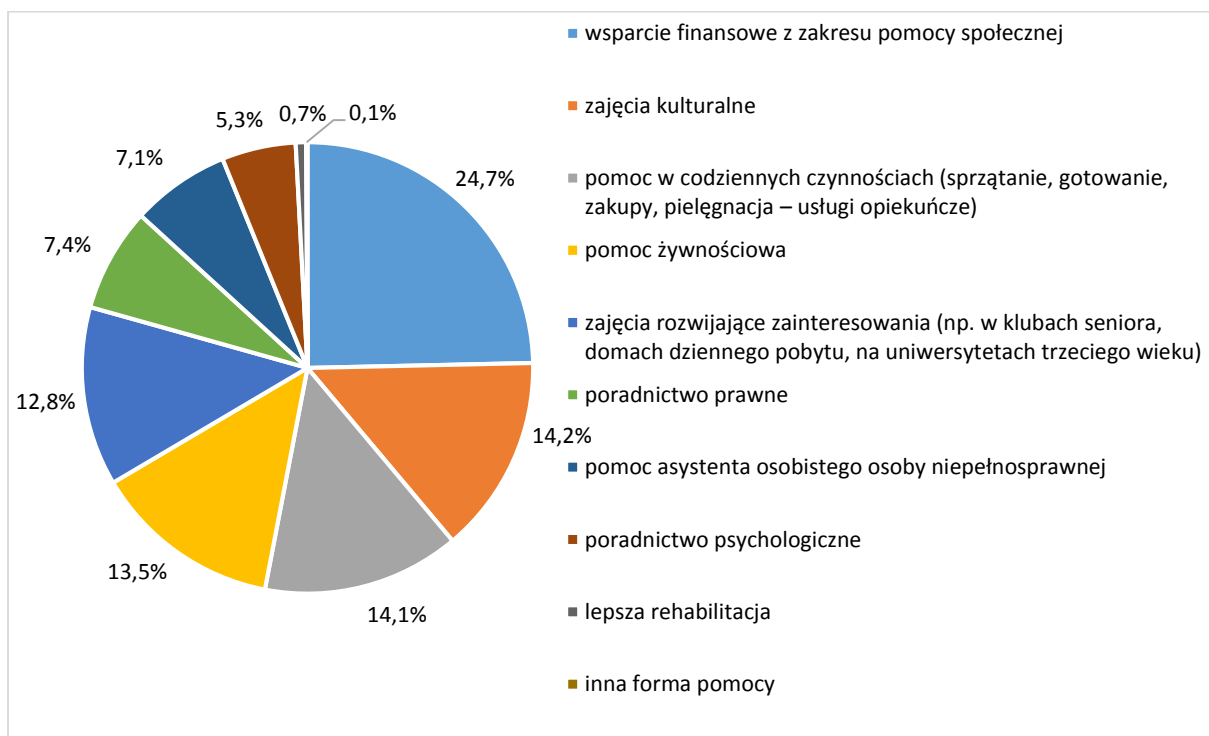

Źródło danych: badania ankietowe wśród osób starszych w mieście.

Za problemy, które w największym stopniu dotyczą osób starszych, ankietowani uznali: choroby wieku podeszłego (19,3%), niepełnosprawność (15,7%) oraz samotność (14,5%).

W następnym pytaniu podjęto kwestię form pomocy, z jakich chciałyby skorzystać osoby starsze. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Formy pomocy, z jakich chciałyby skorzystać osoby starsze

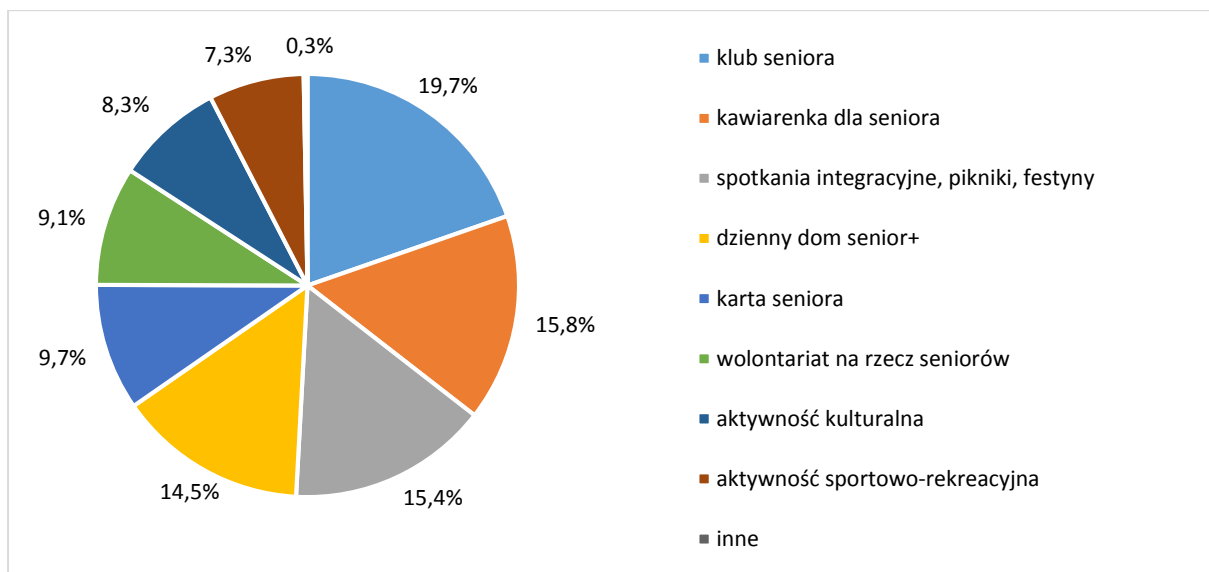

Źródło danych: badania ankietowe wśród osób starszych w mieście.

W opinii badanych, formami pomocy, z jakich chciałyby skorzystać osoby starsze, są: wsparcie finansowe z pomocy społecznej (24,7%), a także zajęcia kulturalne (14,2%), pomoc w codziennych czynnościach (sprzątanie, gotowanie, zakupy, pielęgnacja – usługi opiekuńcze; 14,1%), pomoc żywnościowa (13,5%) oraz zajęcia rozwijające zainteresowania (np. w klubach seniora, domach dziennego pobytu, na uniwersytetach trzeciego wieku; 12,8%).

W ankiecie zapytano również seniorów o znajomość kierowanych do nich form wsparcia i aktywizacji społecznej. Otrzymane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Formy wsparcia i aktywizacji zawodowej znane osobom starszym

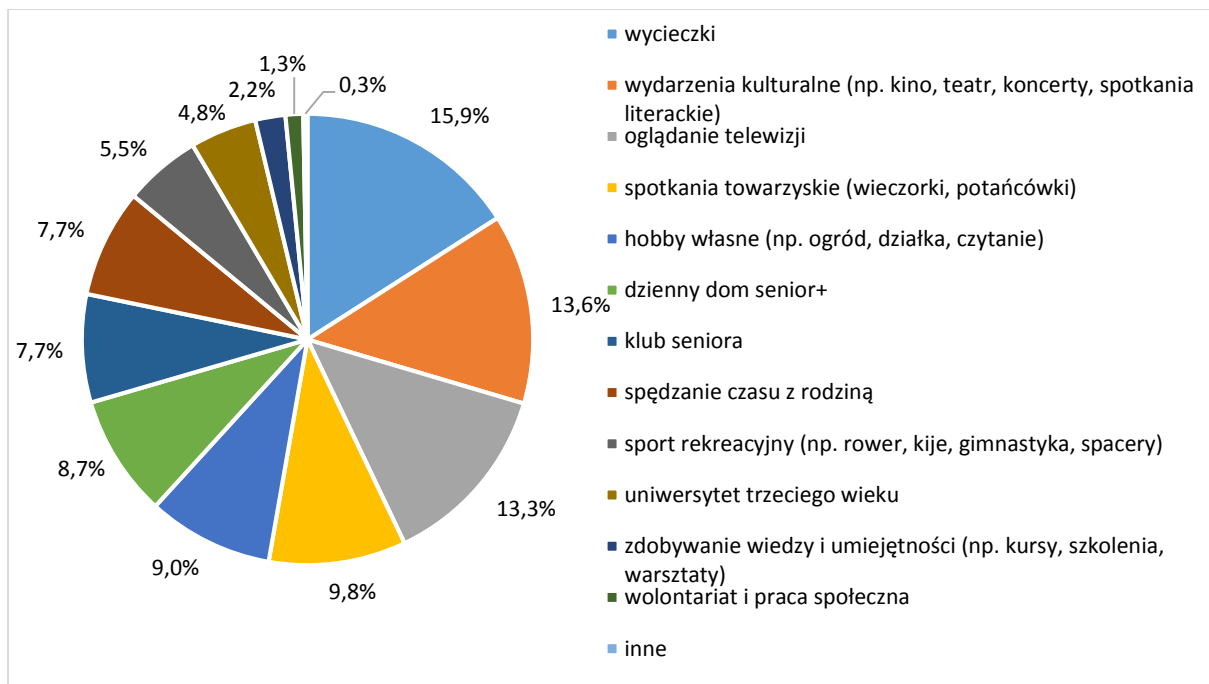

Źródło danych: badania ankietowe wśród osób starszych w mieście.

Wśród znanych form wsparcia i aktywizacji zawodowej respondenci wskazywali najczęściej klub seniora (19,7%), kawiarenkę seniora (15,8%), spotkania integracyjne, pikniki i festyny (15,4%) oraz dzienny dom senior+ (14,5%).

W kolejnym pytaniu zapytano seniorów, jaki sposób chcieliby spędzać czas wolny. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4. W jaki sposób Pani/Pan chciałaby/chciałby spędzać czas wolny?

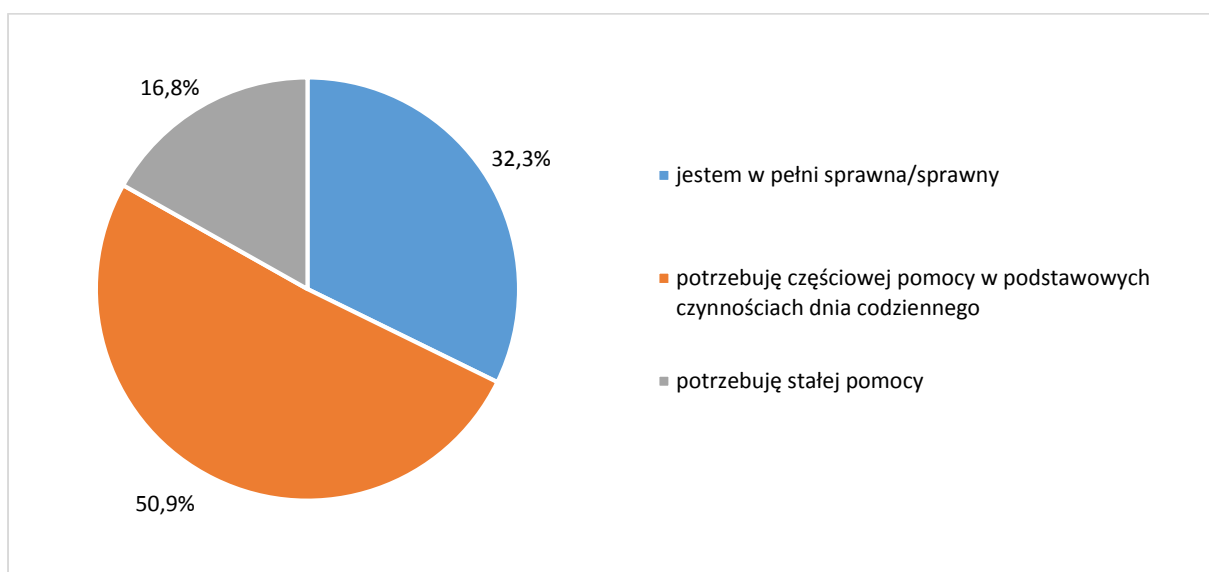

Źródło danych: badania ankietowe wśród osób starszych w mieście.

Do preferowanych sposobów spędzania czasu wolnego osoby starsze zaliczyły: wycieczki (15,9%), wydarzenia kulturalne (np. kino, teatr, koncerty, spotkania literackie; 13,6%), oglądanie telewizji (13,3%) oraz spotkania towarzyskie (wieczorki, potańcówki; 9,8%).

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali wypowiedzieli się na temat stanu swojego zdrowia. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Jaki jest Pani/Pana stan zdrowia?

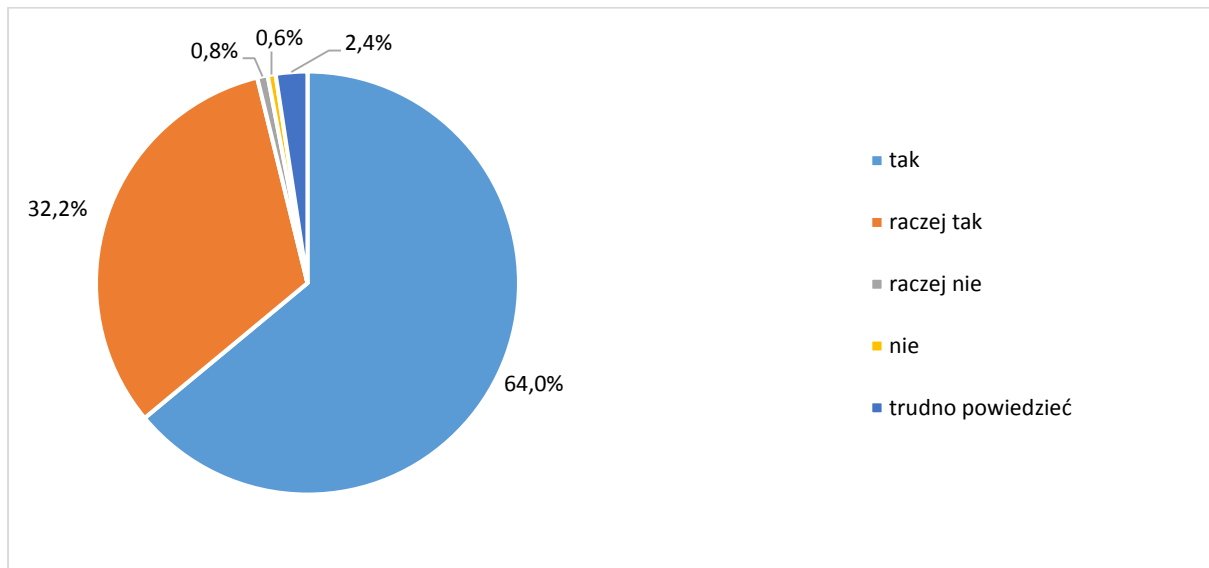

Źródło danych: badania ankietowe wśród osób starszych w mieście.

Większość ankietowanych seniorów (50,9%) odpowiedziało, że potrzebuje częściowej pomocy w podstawowych czynnościach dnia codziennego. Jednocześnie 32,3% badanych stwierdziło, że są w pełni sprawni, a 16,8% respondentów przyznało, że potrzebuje stałej pomocy.

W ostatnim pytaniu zapytano osoby starsze o poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Źródło danych: badania ankietowe wśród osób starszych w mieście.

Zdecydowana większość badanych osób starszych (łącznie 96,2%) odpowiedziała, że czuje się bezpiecznie lub raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było jedynie 1,4% ankietowanych, dla których przyczyną obaw jest pandemia COVID-19 oraz zamieszkiwanie w środowisku dotkniętym patologiami i wykluczeniem społecznym.

10. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką służącą porządkowaniu informacji. W przypadku niniejszego Programu pozwala zidentyfikować mocne i słabe strony lokalnego systemu wsparcia seniorów, a także wskazać szanse i zagrożenia, jakie przed nim stoją.

Przeprowadzona analiza obejmuje: mocne strony – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację w ww. obszarze, słabe strony – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację w ww. obszarze, szanse – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów, zagrożenia – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów. Wyniki analizy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Analiza SWOT

obszar: problem starzenia się, pomoc osobom starszym
mocne strony
<ul style="list-style-type: none">▪ różnorodna oferta klubów seniora i ośrodków wsparcia dziennego (Dzienny Dom Pomocy Społecznej przy Częstochowskim Centrum Aktywności Seniora, Dzielne Domy Seniora+)▪ świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej▪ ulgi w ramach Kart Seniora: Częstochowski Senior i Ogólnopolska Karta Seniora▪ duża liczba obiektów użyteczności publicznych bez barier architektonicznych▪ inwestycje miasta związane z zapewnieniem terenów zielonych do wypoczynku i miejsc do rekreacji▪ transport dostosowany do osób starszych i z niepełnosprawnością (autobusy i tramwaje niskopodłogowe)▪ wyspecjalizowana, doświadczona i zaangażowana kadra, znająca potrzeby osób starszych i samotnych▪ działalność Miejskiej Rady Seniorów wpływającej na politykę senioralną miasta▪ prężnie działające organizacje pozarządowe na rzecz seniorów (np. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Stowarzyszenie Częstochowskie Amazonki, Caritas)▪ partnerstwo samorządu miasta z organizacjami pozarządowymi w działaniach na rzecz osób starszych▪ współpraca samorządu miasta z innymi miastami w zakresie polityki senioralnej
słabe strony
<ul style="list-style-type: none">▪ ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i specjalistycznych placówek medycznych; długi okres oczekiwania na miejsce w placówkach opieki długoterminowej▪ deficyt wyspecjalizowanej kadry (terapeuci, lekarze geriatry, pielęgniarki geriatryczne)▪ niewystarczające wsparcie dla osób z chorobą Alzheimera i zmianami demencyjnymi▪ brak kompleksowej pomocy osobom starszym▪ niewystarczające środki finansowe na działania związane ze wsparciem seniorów▪ niewystarczająca informacja adresowana do osób starszych, dotycząca możliwości skorzystania z różnych form pomocy i wsparcia▪ utrudnienia w przestrzeni miejskiej dla osób z problemami w poruszaniu się (np. wysokie krawężniki, nierówne chodniki)▪ brak zainteresowania części seniorów udziałem w działaniach kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych▪ niewystarczająca liczba klubów seniora, zwłaszcza w dzielnicach z dominującą liczbą osób starszych▪ duże koszty związane z utrzymaniem placówek dla seniora
szanse
<ul style="list-style-type: none">▪ tworzenie strategii ogólnokrajowych mających na celu stworzenie miejsc pracy wspierających seniorów▪ zmiana sposobu myślenia i nastawienia do własnej osoby w grupie seniorów▪ propagowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w mediach i przestrzeni publicznej▪ poprawa sytuacji materialnej mieszkańców – osób starszych i samotnych poprzez uzyskanie dodatkowych świadczeń od państwa▪ realizacja nowych, dedykowanych seniorom projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych, w tym ze środków unijnych▪ zwiększenie środków finansowych na realizację programów kierowanych do seniorów▪ zwiększenie zainteresowania tematyką senioralną i wrażliwości społecznej na problemy osób starszych
zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">▪ niski status materialny dużej grupy seniorów▪ brak standaryzacji usług opiekuńczych▪ pogarszający się stan zdrowia – zła kondycja fizyczna i psychiczna, mająca negatywny wpływ na jakość życia seniorów▪ negatywny wpływ pandemii COVID-19 na sytuację zdrowotną, rodzinną i materialną osób starszych▪ starzenie się społeczeństwa, zwiększająca się zachorowalność na choroby przewlekłe▪ pogarszający się stan systemu ochrony zdrowia w kraju▪ brak prawnych umocowań w ustawie, które zagwarantowałyby opiekę osobom starszym, schorowanym, niepełnosprawnym▪ wykluczenie cyfrowe osób starszych▪ brak poczucia bezpieczeństwa osób starszych

III. CELE I ZADANIA

1. Cel główny

Celem głównym Programu Działań na Rzecz Seniorów w Mieście Częstochowie do roku 2030 jest **poprawa jakości życia osób starszych, zaspokojenie ich potrzeb, zwiększenie aktywności, wzmocnienie integracji międzypokoleniowej oraz kształtowanie w społeczeństwie pozytywnego obrazu seniorów.**

2. Cele strategiczne i operacyjne

1. Poprawa stanu zdrowia, zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych.
 - 1.1. Utrzymanie kondycji zdrowotnej oraz sprawności fizycznej seniorów.
 - 1.2. Wsparcie osób starszych w środowisku zamieszkania.
 - 1.3. Rozwój systemu opieki nad osobami starszymi niemogącymi samodzielnie funkcjonować w swoim środowisku.
 - 1.4. Zwiększenie roli podmiotów ekonomii społecznej w realizacji usług świadczonych na rzecz osób starszych.
2. Rozwój aktywności społecznej i zawodowej osób starszych.
 - 2.1. Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym.
 - 2.2. Promowanie i wzmocnianie integracji międzypokoleniowej.

3. Zadania

Osiągnięcie powyższych celów wymaga wdrożenia zadań. Zostały one ujęte w poniższych zestawieniach tabelarycznych.

Tabela 13. Cel strategiczny 1., cele operacyjne i zadania

cel operacyjny 1.1. Utrzymanie kondycji zdrowotnej i sprawności fizycznej seniorów	
numer i nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy w realizacji
1.1.1. Realizacja programów polityki zdrowotnej i programów profilaktycznych na rzecz seniorów	Urząd Miasta, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe
1.1.2. Podejmowanie działań służących zwiększeniu aktywności fizycznej osób starszych i ich sprawności psychoruchowej	Urząd Miasta, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe
1.1.3. Edukacja i promocja zdrowego stylu życia wśród seniorów	Urząd Miasta, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe

Czas realizacji zadań: do roku 2030

Spodziewane efekty realizacji zadań:

- poprawa jakości życia i zdrowia osób starszych
- wzrost aktywności osób starszych

cel operacyjny 1.2. Wsparcie osób starszych w środowisku zamieszkania	
numer i nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy w realizacji
1.2.1. Poprawa jakości i dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe
1.2.2. Wspieranie oraz rozwój sieci i oferty placówek wspomagających osoby starsze (np. dzienne domy pobytu, kluby seniora)	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ośrodki wsparcia, kluby seniora, organizacje pozarządowe
1.2.3. Rozszerzenie pracy socjalnej na rzecz seniorów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
1.2.4. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym będącym w trudnej sytuacji materialnej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Częstochowskie Centrum Świadczeń, organizacje pozarządowe
1.2.5. Zapewnienie seniorom dostępu do wsparcia psychologicznego	Urząd Miasta, jednostki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe
1.2.6. Rozpowszechnianie informacji o dostępności wsparcia świadczonego na rzecz osób starszych	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Częstochowskie Centrum Świadczeń, ośrodki wsparcia, kluby seniora, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe

Czas realizacji zadań: do roku 2030

Spodziewane efekty realizacji zadań:

- lepsze funkcjonowanie osób starszych w codziennym życiu
- integracja społeczna osób starszych ze środowiskiem lokalnym
- poprawa sytuacji bytowej osób starszych

cel operacyjny 1.3. Rozwój systemu opieki nad osobami starszymi niemogącymi samodzielnie funkcjonować w swoim środowisku	
numer i nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy w realizacji
1.3.1. Promowanie rodzinnych form wsparcia, w tym rodzinnych domów pomocy społecznej	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty
1.3.2. Zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, domy pomocy społecznej, organizacje pozarządowe
1.3.3. Wsparcie rodzin opiekujących się osobami niesamodzielnymi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Częstochowskie Centrum Świadczeń, organizacje pozarządowe

Czas realizacji zadań: do roku 2030

Spodziewane efekty realizacji zadań:

- poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób wymagających całodobowej opieki
- większa dostępność miejsc w domach pomocy społecznej dla seniorów wymagających całodobowej opieki
- lepsze wsparcie dla rodzin opiekujących się osobami niesamodzielnymi

cel operacyjny 1.4. Zwiększenie roli podmiotów ekonomii społecznej w realizacji usług świadczonych na rzecz osób starszych	
numer i nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy w realizacji
1.4.1. Zacieśnianie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej w zakresie rozwoju systemu wsparcia na rzecz osób starszych	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Częstochowskie Centrum Świadczeń, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe
1.4.2. Rozwój działalności w ramach Partnerstwa „Częstochowa – seniorom”	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ośrodki wsparcia, uniwersytety trzeciego wieku, kluby seniora, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, prywatni przedsiębiorcy, Straż Miejska, Policja

Czas realizacji zadań: do roku 2030

Spodziewane efekty realizacji zadań:

- kompleksowa i wielokierunkowa pomoc realizowana na rzecz seniorów

Tabela 14. Cel strategiczny 2., cele operacyjne i zadania

cel operacyjny 2.1. Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym	
numer i nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy w realizacji
2.1.1. Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego	Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ośrodki wsparcia, uniwersytety trzeciego wieku, kluby seniora, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, prywatni przedsiębiorcy
2.1.2. Rozwój usług edukacyjnych adresowanych do osób starszych	Urząd Miasta, placówki kulturalne, uniwersytety trzeciego wieku, organizacje pozarządowe
2.1.3. Zwiększenie dostępu osób starszych do oferty kulturalnej	Urząd Miasta, placówki kulturalne, organizacje pozarządowe
2.1.4. Promowanie twórczości artystycznej seniorów	Urząd Miasta, placówki kulturalne, organizacje pozarządowe
2.1.5. Zwiększenie oferty sportowo-rekreacyjnej kierowanej do seniorów	Urząd Miasta, jednostki sportowo-rekreacyjne, organizacje pozarządowe
2.1.6. Opracowywanie i realizowanie programów i projektów na rzecz osób starszych	Urząd Miasta, jednostki organizacyjne miasta, organizacje pozarządowe i inne podmioty
2.1.7. Realizacja działań służących zwiększeniu bezpieczeństwa seniorów	Urząd Miasta, jednostki pomocy społecznej, Straż Miejska, Policja, organizacje pozarządowe
2.1.8. Kontynuacja działań w ramach Miejskiej Rady Seniorów	Miejska Rada Seniorów, Urząd Miasta

Czas realizacji zadań: do roku 2030

Spodziewane efekty realizacji zadań:

- większy udział osób starszych w życiu społecznym
- wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród seniorów

cel operacyjny 2.2. Promowanie i wzmacnianie integracji międzypokoleniowej

numer i nazwa zadania	realizatorzy/partnerzy w realizacji
2.2.1. Organizacja i wspieranie międzypokoleniowych przedsięwzięć integracyjnych, kulturalnych, edukacyjnych, okolicznościowych	Urząd Miasta, jednostki pomocy społecznej, placówki oświatowe i kulturalne, uniwersytety trzeciego wieku, jednostki sportowo-rekreacyjne, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe
2.2.2. Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej	Urząd Miasta, Miejska Rada Seniorów, jednostki pomocy społecznej, placówki oświatowe i kulturalne, uniwersytety trzeciego wieku, jednostki sportowo-rekreacyjne, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe

Czas realizacji zadań: do roku 2030

Spodziewane efekty realizacji zadań:

- poprawa wizerunku osoby starszej w przestrzeni publicznej
- poprawa relacji międzypokoleniowych

IV. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Działań na Rzecz Seniorów w Mieście Częstochowie do roku 2030 są mieszkańcy Częstochowy, a w szczególności:

- osoby starsze,
- rodziny osób starszych,
- podmioty, w tym instytucje i organizacje pozarządowe, prowadzące działania na rzecz osób starszych.

V. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu Działań na Rzecz Seniorów w Mieście Częstochowie do roku 2030 będzie finansowana:

- ze środków własnych pochodzących z budżetu Gminy Miasta Częstochowy,
- z dotacji celowych z budżetu państwa,
- ze środków samorządu wojewódzkiego,
- z programów rządowych na rzecz osób starszych,
- z funduszy zewnętrznych, w tym unijnych,
- ze środków pozyskanych z innych źródeł, w tym środków realizatorów i partnerów w realizacji Programu.

Na realizację Programu w 2022 roku przewidziano w budżecie Gminy Miasta Częstochowy m.in. następujące środki finansowe:

- Rozdział 85202. Domy Pomocy Społecznej, § 2360 – 4 000 000 zł,
- Rozdział: 85203. Ośrodki wsparcia, § 2360 – 340 000 zł (Częstochowskie Centrum Aktywności Seniorów),
- Rozdział 85228. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, § 2360 – 3 200 000 zł,
- Rozdział: 85295. Pozostała działalność, § 2360 – 540 000 zł (Dzienne Domy Senior+),
- Rozdział: 85295. Pozostała działalność, § 2360 – 30 000 zł (Wspieranie inicjatyw na rzecz osób starszych),
- Rozdział: 85295. Pozostała działalność, § 4210 i 4300 – 30 000 zł (na zadania realizowane przez uniwersytety trzeciego wieku).

Wysokość środków finansowych na realizację Programu w latach 2023-2030 z budżetu Gminy Miasta Częstochowy zostanie ujęta w przyjmowanej corocznie uchwale budżetowej Rady Miasta.

Poszczególne podmioty biorące udział we wdrażaniu Programu mogą pozyskiwać środki finansowe na jego realizację we własnym zakresie.

VI. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem realizacji Programu Działań na Rzecz Seniorów w Mieście Częstochowie do roku 2030 będzie Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Częstochowy. Sformułowane w dokumencie zadania będą wdrażane przez wyznaczone do ich realizacji podmioty.

Skuteczność wdrożenia Programu będzie zależała m.in. od posiadanych i pozyskanych środków finansowych, m.in. na opracowanie i realizację projektów, które będą zgodne z przyjętymi w nim zadaniami.

Realizacja Programu będzie podlegała monitoringowi i ewaluacji, które będą polegały na zbieraniu i analizowaniu informacji w celu ustalenia, czy wyznaczone w ramach Programu zadania są realizowane zgodnie z założonym planem i jakie uzyskano efekty ich wdrożenia. Monitoring będzie prowadzony corocznie na podstawie informacji przekazywanych Koordynatorowi realizacji Programu przez podmioty biorące udział w jego wdrażaniu, przy wykorzystaniu wyznaczonych w dokumencie wskaźników monitoringowych. W poniższej tabeli dla każdego wskaźnika określono jego wartość początkową za rok 2020 oraz wartość docelową w ostatnim roku realizacji dokumentu.

Tabela 15. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych zadań

wskaźnik monitoringowy	wartość wskaźnika w 2020 r.	wartość docelowa w 2030 r.
cel operacyjny 1.1. Utrzymanie kondycji zdrowotnej i sprawności fizycznej seniorów		
liczba realizowanych programów polityki zdrowotnej i programów profilaktycznych na rzecz seniorów	2	5
liczba miejsc rekreacji ruchowej dla seniorów	35	42
liczba przedsięwzięć promujących zdrowy styl życia wśród seniorów	8	12
cel operacyjny 1.2. Wsparcie osób starszych w środowisku zamieszkania		
liczba osób korzystających z usług opiekuńczych (i specjalistycznych usług opiekuńczych)	685 (162)	850 (180)
liczba dziennych domów pobytu (i klubów seniora)	3 (18)	4 (22)
liczba seniorów objętych pracą socjalną	256	294
liczba osób starszych objętych pomocą finansową (i rzeczową)	678 (201)	933 (420)
liczba seniorów objętych wsparciem psychologicznym	300	330
cel operacyjny 1.3. Rozwój systemu opieki nad osobami starszymi niemogącymi samodzielnie funkcjonować w swoim środowisku		
liczba rodzinnych domów pomocy	0	2
liczba seniorów z terenu miasta umieszczonych w domach pomocy społecznej	31	50
cel operacyjny 1.4. Zwiększenie roli podmiotów ekonomii społecznej w realizacji usług świadczonych na rzecz osób starszych		
liczba podmiotów działających na rzecz seniorów, którym przyznano dotację (wysokość przyznanych dotacji)	10 (993 000 zł)	12 (1 000 000 zł)
liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach Partnerstwa „Częstochowa – seniorom”	25	32
cel operacyjny 2.1. Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym		
liczba przedsięwzięć edukacyjnych adresowanych do osób starszych	11	19
liczba przedsięwzięć kulturalnych (i sportowo-rekreacyjnych) kierowanych do seniorów	7	11
liczba projektów promujących twórczość artystyczną seniorów	8	12
liczba przedsięwzięć sportowo-rekreacyjnych kierowanych do seniorów	3	6
liczba programów i projektów na rzecz osób starszych	13	15

wskaźnik monitoringowy	wartość wskaźnika w 2020 r.	wartość docelowa w 2030 r.
liczba przedsięwzięć służących zwiększeniu bezpieczeństwa seniorów	12	16
liczba spotkań Miejskiej Rady Seniorów	2	8
cel operacyjny 2.2. Promowanie i wzmacnianie integracji międzypokoleniowej		
liczba przedsięwzięć międzypokoleniowych	3	7

Źródło danych: Urząd Miasta Częstochowy i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Częstochowie.

Monitoring dostarczy informacji pozwalających na ewaluację Programu, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu jego realizacji.

W terminie do 30 czerwca każdego roku Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Częstochowy przekaze Prezydentowi Miasta Częstochowy sprawozdanie z realizacji Programu. Sprawozdanie zostanie sporządzone na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów biorących udział w realizacji Programu.

Program ma charakter otwarty. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, zadania w nim wyznaczone oraz przygotowane w jego ramach projekty mogą zostać zmodyfikowane lub poszerzone.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Sytuacja demograficzna w mieście w latach 2018-2020	5
Tabela 2. Usługi opiekuńcze świadczone seniorom w mieście w latach 2018-2020	8
Tabela 3. Osoby starsze korzystające z ośrodków wsparcia w latach 2018-2020	8
Tabela 4. Osoby starsze skierowane do Domu Pomocy Społecznej w latach 2018-2020	10
Tabela 5. Osoby starsze korzystające z pomocy pieniężnej i rzeczowej w latach 2018-2020	10
Tabela 6. Formy wsparcia realizowane na rzecz seniorów w mieście w latach 2018-2020, dofinansowywane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	11
Tabela 7. Świadczenia realizowane na rzecz seniorów w mieście przez Częstochowskie Centrum Świadczeń w latach 2018-2020	11
Tabela 8. Miejsca rekreacji ruchowej dla seniorów w mieście	18
Tabela 9. Programy i projekty socjalne dla seniorów, realizowane w mieście w latach 2018-2020	20
Tabela 10. Programy profilaktyczne i zdrowotne dla seniorów, realizowane w mieście w latach 2018-2020	21
Tabela 11. Przestępczość w mieście wobec osób w wieku 60 lat i więcej w latach 2018-2020	22
Tabela 12. Analiza SWOT	29
Tabela 13. Cel strategiczny 1., cele operacyjne i zadania	30
Tabela 14. Cel strategiczny 2., cele operacyjne i zadania	32
Tabela 15. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych zadań	35

Wykresy:

Wykres 1. Problemy w największym stopniu dotyczące osób starszych	25
Wykres 2. Formy pomocy, z jakich chciałyby skorzystać osoby starsze	25
Wykres 3. Formy wsparcia i aktywizacji zawodowej znane osobom starszym	26
Wykres 4. W jaki sposób Pani/Pan chciałaby/chciałby spędzać czas wolny?	27
Wykres 5. Jaki jest Pani/Pana stan zdrowia?	27
Wykres 6. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?	28